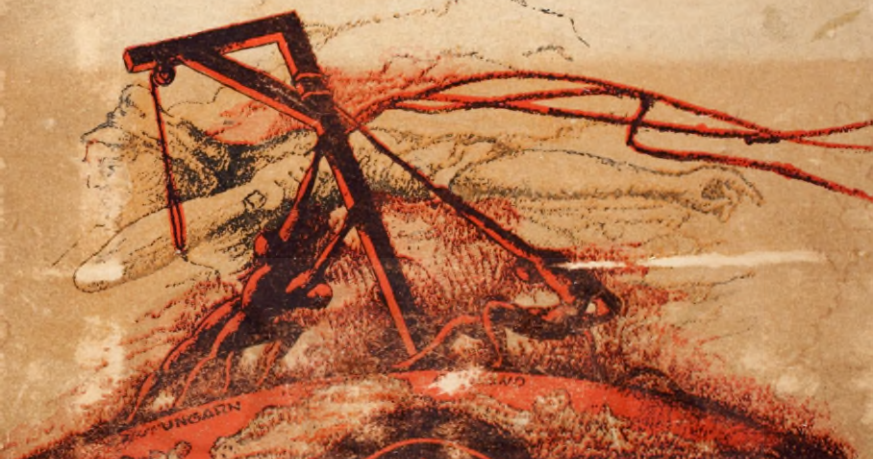

608709

1112

Fk

A
MAGYARORSZÁGI
BOLIEVIZMUS

133

N A P J A
BIZONYLÁSZLO

THEO-GERKTBAUER WIEN

~~875~~

VERLAG
WALDHEIM-EBERLE-AG
LEIPZIG-19-19-WIEN

A MAGYARORSZÁGI
BOLSEVIZMUS
133 NAPJA

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BIZONY LÁSZLÓ

A MAGYARORSZÁGI BOLSEVIZMUS

133 NAPJA

KUN BÉLA ÉS SZAMUELLY TIBOR VÉRES URALMA

Országos Széchényi Könyvtár

A BOLSEVIZMUS KITÖRÉSE ÉS ÖSSZEOMLÁSA
AZ ELLENFORRADALMAK
AUTENTIKUS ADATOK A LENIN-FIÚK HÓHÉRMUNKÁJÁRÓL

LEIPZIG—WIEN 1919

VERLAG WALDHEIM-EBERLE A. G.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

~~815~~

2 1928

608709

~~ZHRT~~

Országos Széchényi Könyvtár

R1965

Leltári szám

B 1890 | 1961

Tartalomjegyzék.

Előszó a magyar nyelvű kiadáshoz	9
Előszó	11
I. Kun Béla. (A fiatal forradalmár. — Orosz fogságban. — Lenin bizalmasa. — Agitáció Magyarországon. — A diktátor.)	15
II. Szamuely Tibor. (Az ujságíró. — Tüzzel-vassal Oroszországban. — 92 fogoly magyar tiszt megöletése. — »Le a burzsoáziával!« — A halálvonat.)	23
III. Károlyi átadja a hatalmat a bolsevikieknek. (A demoralizált ország. — »Nem akarok többé katonát látni!« — Munkanélküliség és bolsevizmus. — Az entente kritikus jegyzéke. — Szociálisták és kommunisták fuzionálnak. — Március 21. — Károlyi lemondása.)	31
IV. Szovjet-Magyarország. (A bolsevikiek berendezkedése. — A házak, vállalatok, gyárak, bankok és földbirtokok kommunizálása. — Bizalmi férfiak és bizalmi nők. — Uj rend az iskolákban. — A vörös hadsereg. — A szovjet-parlament.)	43
V. A Lenin-fiúk. (A terroristák szervezése. — Bevonulás a Batthyány-palotába. — Kivégzések a palota pincéjében. — Éjszakai inkvizíciók. — A kinzókamra. — »Gajdesz.« — Átköltözködés a parlament épületébe. — Cserny József, a Lenin-fiúk vezére. — A forradalmi törvényszéken. — Két perc: 8 halálos ítélet. — Szamuely hóhérgárdája.)	55
VI. Az ellenforradalmak. (A falusi nép felkelése. — A nyugatmagyarországi ellenforradalom. — A vasutas-sztrájk. — Szamuely Sopronban. — Egy póstahivatalnoknő levele. — Atyját és fivérét kivégezték. — 15 ember a bitófán. — Szamuely távirata Kun Bélához. — A dunamenti ellenforradalom. — Kalocsa rémnapjai. — 21 akasztás. — A budapesti ellenforradalom. — Monitorok lövik a Szovjet-házat. — Utcái harcok a fővárosban június 24. éjjelén. — Egy napiparancs: »Egy pár száz hulla, az nulla!« — Az olasz misszió a kivégzések ellen.)	67
VII. Az áldozatok. (Návay Lajos. — Egy gróf megmentője. — Dobsa zászlós. — Két államtitkár. — Egy kereskedő. — Berend orvosprofesszor. — Három csendőrtiszt mártíromsága. — Autentikus adatok.)	87
VIII. Az összeomlás. (Éhínség a fővárosban. — Tüntetnek a proletárosszonyok. — Offenzíva a csehek ellen. — Visszavonulás az entente parancsára. — Háboru Romániával. — A vörös hadsereg összeomlása. — A katasztrófa. — Menekülnek a népbiztosok. — Szamuely öngyilkosságának hiteles leírása.)	99

ELŐSZÓ
A MAGYAR NYELVÜ
KIADÁSHOZ

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Előszó

a magyar nyelvű kiadáshoz

Ez a könyv az összes világnyelveken megjelenik, hogy ha csak nagy vonásokban is, de lényegében és főbb mozzanataiban mégis hiven megismertesse a világ minden rendű népével a magyar bolsevizmust s ezen keresztül magát — a bolsevizmust. Erre való tekintettel indítatva érzem magam arra, hogy a magyar nyelvű kiadáshoz néhány bevezető szót fűzzek.

Rá akarok mutatni elsősorban arra, hogy ebben a könyvben nincs sem okoskodás, sem bírálat. Csak adatokat tartalmaz, amelyek kronológikus sorrendben felépítve, áttekinthető képet kívánnak adni a magyarországi bolsevizmusról. Az okoskodást és a konzekvenciák levonását rábízom arra a külföldi emberre, aki rémüldözve fogja a terror uralmának ezeket a borzadályos adalékait végigolvasni.

Azt akartam, hogy ez a könyv ne az elkeseredett magyar ember haragján, hanem kizárólag a tényeken keresztül, pusztán a maga adataival legyen minden sorában az a hangos memento a Nyugat felé, amelyet a külföldön folyó bolseviki agitációval szembe kell állítani.

Már akkor foglalkoztam ezzel a gondolattal, amikor a bolsevizmus idejében Wienbe szöktem és végtelen öröömre szolgált, hogy a Waldheim-Eberle-cég tervem megvalósításához hatalmas apparátusával mellém állott. A terv most megvalósult.

A könyv egyébként azoknak a honfitársaimnak, akik a bolsevizmust végigszenvették, aligha fog sok ujat

nyújthatni, hiszen közvetlen tapasztalataikból, vagy pedig len a bolsevizmus összeomlása után megjelent újságcikkekből és röpiratokból ismerik azokat az eseményeket, amelyeknek ez a könyv csupán egy tömörebb foglalatja. Ez a magyar nyelvű kiadás inkább azoknak a magyaroknak készült, akik az elveszített területeken élnek, másrészt pedig amerikai véreinknek, akik talán csak egy-két hirt kaptak eddigelé a magyar történelem e legujabb, sötét korszakáról.

Végezetül megragadom az alkalmat arra, hogy a háboru után az óceánon áthajózó első könyvescsomagokkal a sokat szenvedett magyar nép forró, könnyes üdvözlését küldjem amerikai testvéreinknek.

Budapest—Wien, 1919. október

Bizony László

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Előszó

1919. március 21-től augusztus 1-ig, összesen tehát 133 napig a bolsevizmus uralkodott Magyarországon. Ezalatt a 133 nap alatt Magyarország hermetice el volt zárva a külföldtől, mely csak néhanapján kapott egy-egy hirt a magyar viszonyokról, egyébként azonban mindeddig tájékozatlan maradt afelől, hogy mi minden történt ezalatt az idő alatt Magyarországon.

Ebben a könyvben az alulírt magyar ujságíró most összefoglaló képet ad a bolseviki uralomnak erről a 133 napjáról. Nem történelmet ad, hiszen a historikusok ideje még nem érkezett el. De összefoglalta mindazt, amit az ujságíró szeme látott és megfigyelt és amit fontosnak tartott a külföldi közönség tájékoztatása szempontjából.

Ez a könyv végigvezeti az olvasót a magyar viszonyok alakulásának azon az utján, amely a bolsevizmus kitöréséhez vezetett és megismerteti vele a bolseviki uralom kiemelkedő mozzanatait. Bemutatja a bolsevizmus vezéreit és rettegett testőreit: a Lenin-fiúkat, a terroristákat, akiknek nevét félve ejtették ki Magyarországon. És az ellenforradalmakon, a gyilkosságok, kivégzések és borzalmak során keresztül bepillantást enged ennek a 133 napnak forró, véres eseményei közé, egészen az összeomlás pillanatáig.

A gyilkosságokra, kivégzésekre vonatkozó autentikus adatokat a budapesti magyar államügyészség volt szíves rendelkezésemre bocsátani, amiért ezuton is hálás köszönetemet fejezem ki.

Budapest — Wien, 1919. október

Bizony László

Kun Béla

(A fiatal forradalmár — Orosz fogságban — Lenin bizalmasa — Agitáció
Magyarországon — A diktátor)

A kommunista eszmék 1918. második felében az Oroszországból hazatérő katonák útján kezdtek beszivárogni Magyarországra. 1918-ban Oroszországban a magyar hadifoglyok soraiból »magyar kommunista csoport«-ot szerveztek. A mozgalom élén három volt magyar újságíró állott: Kun Béla, Szamuely Tibor és Rudnyánszky Endre. Mind a hárman mint katonák kerültek az orosz frontra, fogságba jutottak, miglen a forradalom viharában Lenin közelébe kerültek. Lenin őket bizta meg a magyar propaganda szervezésével és irányításával. Rudnyánszky Endre, aki a háború előtt Aradon volt újságíró, Moszkvában magyar lapot indított és ebben terjesztette a kommunista eszméket. Rudnyánszky mindvégig kint is maradt Oroszországban és így az ő alakja egészen elhalványul két kollegájáé mellett, akik Oroszországból hazaérkezve, kitűzött céljukat megvalósították és életre hívták Magyarországon a proletárdiktatúrát.

Az újságíró

Kun Béla neve legelőször 1905-ben a kolozsvári egyetemen tűnt fel, amelynek hallgatója volt és ahol már akkor mindenki ismerte forradalmár szociálista érzelmeit. Egyetemi tanulmányait nem fejezte be. Egy szép napon elmaradt az egyetemről: újságíró lett. Belépett egy »Őr« című, azóta már régen megszűnt lap szerkesztőségébe és

itt írta első erősen szocialista érzelmű cikkeit. Innen rövidesen Nagyváradra került, ahol az ottani »Szabadság« cimen megjelenő napilap belső munkatársa lett. Nagyvárad, ez a kis magyar Páris, mindenkor a modern evolúciók hazája volt. Innen indultak el utjaikra az új magyar költők, élükön Ady Endrével, ebben a városban éltek mindig a legnagyobb ábrándozók és ezek között Kun Béla is több barátot szerzett, akik azután feljuttatták Budapestre. A magyar fővárosban a »Budapesti Napló« cimmel megjelent, azóta már megszűnt napilap szerkesztőségében helyezkedett el. Ujságírói működésében nincs olyan esemény, amely feljegyzésre méltó volna. Kun Béla tevékenységének súlypontja a szocialista pártmozgalmakban keresendő, amelyekben élénk részt vett. Fontosabb szerephez azonban nem jutott a fővárosban és úgy látszik, ez a körülmény ösztönözte arra, hogy visszatérjen Kolozsvárra. Elhatározta, hogy lemegy Erdély fővárosába és ott megszervezi a szocialista pártot. Akkoriban állították fel Kolozsvárott a Kerületi Munkásbiztosító Pénztár intézményét, amelynél Kun Béla hivatalnoki állást vállalt.

Nagyvárad és Budapest után így került vissza 1—2 év leforgása alatt Kun Béla Kolozsvárra, ahol erélyes kézzel hozzálátott az akkoriban Erdélyben még igen gyenge lábon álló szocialista párt megszervezéséhez. Nevezetes fordulópontot jelentett Kun Béla életében az a pillanat, amikor főnökét, a Munkásbiztosító Pénztár vezetőjét, a temesvári Munkásbiztosító Pénztár igazgatójává választották és így ez az állás megüresedett. Helyére Kun Béla került, aki egy ideig mint igazgatóhelyettes vezette a kolozsvári pénztárat. Erre az időre esik Kun Béla családalapítása is. Karrierjének azonban rövidesen nyakát szegték bizonyos rendellenességek, amelyek a Pénztár elszámolásaiban felmerültek. Ezek miatt vizsgálatot rendeltek el, amelynek az volt az eredménye, hogy a kolozsvári Munkásbiztosító Pénztár élére új igazgatót állítottak. Ezután az eset után Kun Béla igen rossz anyagi viszonyok közé

jutott; visszatért az ujságíráshoz és cikkek elhelyezésével tengette életét. Cikkei mindig erősen támadó élűek voltak és ennek következtében egyik afférje a másikat érte.

Hadakozásának a világháboru vetett véget. Kun Béla mint a kolozsvári 21-ik honvéd gyalogezred önkéntes tizedese hadbavonult. Ezzel lezárulnak Kun Bélának, az ujságírónak aktái, hogy az ötéves háboru után helyet adjanak azoknak az eseményeknek, amelyekben Kun Bélát, mint Magyarország diktátorát látjuk viszont.

Egy kolozsvári ujságíró egyébként a következőképen jellemzi Kun Bélát, az ujságírót:

— 1908-ban kerültem le a fővárosból ujságírónak Kolozsvárra, ahol Kun Béla volt jóformán az első ember, akinek bemutattak.

— Csak az örült, vagy a gonosztevő szeretheti a kapitalista világrendszert — mondotta Kun Béla. — Ahová nézünk, mindenütt csak a legégbekiáltóbb gazságokat látjuk.

— Gyűlölet izzott a hangjában. Kezét és törekvéseit már 1908 felé erősen éreztük a kolozsvári szakszervezetekben. Gyorsan és biztos kézzel ujraszervezte a szociálista pártot és megkezdte a munkások osztálytudatos forradalmi nevelését. Egyedül Kun Bélának tulajdonítható, hogy a szociálista eszmék Erdélyben elterjedtek. Az általános mozgósítás elrendelése után nagyon elcsendesedett és amikor mint tizedes egyenruhában megjelent barátai között, keserűséggel eltelve így bucsuzott el tőlük:

— Jól van, hát én, a szociálista is elmegyek a háboruba. Nem teszek egy lépést sem, hogy a vágóhídtól megmenekedjem. De ha visszajövök, jaj lesz ellenségeimnek. Megtáncoltatom én a hazafiakat!

— Kolozsvárott azután nagyon sokáig semmi hirt sem hallottunk Kun Béláról. Jó sokára tudtuk csak meg, hogy az orosz fronton megadta magát és fogságba került.

A diktátor

Kun Béla 1918. novemberében tért haza Magyarországra. A 33 éves fiatalembert akkor már sok hír előzte meg, amelyek oroszországi szerepléséről beszéltek. A szállongó hírek szerint Kun Béla Leninnek egyik legbizalmasabb munkatársa volt és dandárparancsnoki állást töltött be. Haza egy »Dr. Sebestyén ezredorvos« névre kiállított hamis utlevéllel érkezett. Jövetelét nagyon várták azok, akik Budapesten már a kommün előkészítésén dolgoztak. A kommunistáknak ez a csoportja akkoriban még igen kicsiny volt. Tagjai túlnyomólag Oroszországot járt katonák voltak. A kis csoport vezér nélkül állott és nagyobb szabásu propagandát nem tudott kifejteni. Épen ezért nagy lelkesedéssel fogadták Kun Bélának, a vezérnek megérkezését. Kun Béla legelőször egy kávéházban találkozott elvbarátaival, akik előtt kifejtette programját és a mozgalom erélyesebb kezelését követelte.

Néhány nap mulva Kun Béla már hozzá is látott a munkához. Egy magánlakásban előadást tartott az orosz viszonyokról és erre az előadásra meghivta néhány nagyobb gyár munkásságának képviselőjét is. Elhatározták, hogy megindítják a kommunisták lapját: a Vörös ujságot. Egy szerény kis lakásban berendezték a kommunista párt helyiségeit. Vásároltak egy kis nyomdát és november végén már meg is jelentették a párt hivatalos lapját, a Vörös ujságot. A párt tagjai egyre szaporodtak. 1919. januárjának végén a pártnak már 10.000 tagja volt. A tagok legnagyobb része eleinte a katonák sorából került ki. A leszerelt közkatonák és a munkanélküliek nagy része felesküdt a kommunista zászlóra. A munkásság soraiból is egyre számosabban léptek be a kommunista pártba. Ezt önként érthetőleg nem nézhette szó nélkül a szociáldemokrata párt, mely a munkásság egységének felbomlásától és két táborra szakadásától tartott. Ennek következménye volt, hogy a szociáldemokrata párt hiva-

talos lapjában: a Népszavában nap-nap után hevesen támadta a kommunistákat.

A harc, mely eleinte csak a Népszava és a Vörös ujság hasábjain folyt a nyilvánosság előtt, rövidesen egy véres eseményben robbant ki. A munkanélküliek egy nyilvános gyűlése után, február 20-án estefelé a kommunisták felvonultak a szociáldemokrata párt és a Népszava épülete elé. Az épület védelmére több rendőrt vezényeltek ki. Egyszerre csak eldurrant egy lövés, amelyet általános lövöldözés követett. A harcnak több halottja és sebesültje maradt. A rendőrök közül négyen, golyótól találva, elesetek. Ez az esemény óriási izgalomba hozta az egész fővárost. A kommunisták vezéreit Kun Bélával együtt a rendőrség nyomban letartóztatta és a rendőrök a toloncházban Kun Bélát véresre verték. Február 25-én nagy pompával eltemették azokat a rendőröket, akik a harcban életüket veszítették. A temetést a kormány rendezte. Az elesett rendőrök érckoporsókat kaptak. Az ünnepélyes temetés a parlament előtti térségen folyt le, ahol égő kandaláberek között magas emelvényen állottak egymás mellett a koporsók, amelyeket elborítottak a koszorúk. A koporsók előtt miniszterek mondtak beszédeket. A temetésre kivonult az egész rendőrség; a diszes temetési menetet lovasrendőrök festői csoportja nyitotta meg és zárta be.

Néhány nap mulva gróf Károlyi Mihály köztársasági elnök úgy intézkedett, hogy a letartóztatott kommunisták politikai foglyokként kezelendők. Ennek a rendelkezésnek a nyomán a fogságban levő kommunisták helyzete lényegesen javult, látogatóikkal szabadon érintkezhetek és a fogságból vezették és irányították tovább a párt ügyeit.

Kun Béla rövidesen érintkezésbe lépett a szociáldemokrata párt több vezetőjével, akik felkeresték őt a fogházban. Ezeknek a beszélgetéseknek a során főleg a két párt: a szociáldemokrata és a kommunista párt egyesüléséről volt szó, amiben végre is megállapodtak. Elhatározták, hogy a két párt fuzionál, a fuzióval egyidejűleg átveszik a kormányt, megvalósítják a proletárdiktaturát és

szövetségre lépnek Szovjet-Oroszországgal. Mindezt március 21-én meg is valósították. Gróf Károlyi Mihály köztársasági elnököt lemondatták és Kun Béla és társai a fogházból egyenesen a miniszterelnökségre mentek, hogy átvegyék a kormányt. Kun Béla aznap este szikratávirón már jelentést is tett Leninnek, Moszkvába.

A szovjet-kormány tagjai: a népbiztosok családjaikkal egyetemben beköltöztek a magyar főváros legelőkelőbb szállodájába, a Dunaparton levő Hungáriába. A szálloda minden lakójának távoznia kellett és a Hungáriából »Szovjetház« lett. A szállodát a Dunapart felől, ahol a korzó van, elbarikádozták, bejáratánál pedig őrség teljesített feltüzött szuronyokkal szolgálatot. Az épület előtti gyalogjárón géppuskákat helyeztek készenlétbe.

A Hungária-szálló egyik lakója épen kiköltözött a szállodából, amikor a szálloda halljában a következő katonai parancsot hallja:

— Fegyverbe!

Ebben a pillanatban a szálló előcsarnokában szolgálatot teljesítő katonák gyors vigyázz állásba helyezkedtek. A következő percben felhangzott az újabb vezényszó:

— Ország jobbra nézz!

Ekkor érkezett a szálló elé Kun Béla, aki ebben a pillanatban már Magyarország diktátora volt.

SZAMUELLY TIBOR

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Szamuely Tibor

(Az ujságíró — Tüzzel, vassal Oroszországban — 92 fogoly magyar tiszt megöletése — »Le a burzsoáziával!« — A halálvonat)

A magyarországi bolsevizmusnak Szamuely Tibor volt a legvéresebb alakja. Az ő nevéhez fűződik a kiméletlen terror és száz és száz ember kivégzése. Az ő neve borzalmat, vért, akasztófát jelentett. Ez az alig 30 éves beteges külsejű fiatalember rettegésben tartotta az egész országot.

Szamuely a háboru előtt egyideig egy fumei lap szerkesztőségében dolgozott, majd a fővárosban egy könyvnyomtatósági munkatársa volt. Neve ezekben az időkben egyáltalán nem tűnt fel. Különösebb tehetséget soha sem árult el és a nevesebb ujságírók körébe be sem jutott. A háboru kitörésével bevonult katonának és ezzel neve még azok előtt is, akik ismerték, feledésbe ment. Csak évek multán, az orosz forradalom idején hallottunk ismét róla. Hazatérő katonák hirül hozták, hogy Szamuely a bolsevik Oroszország egyik vezéralakja lett. Rettenetes dolgokat beszéltek róla. A katonák elmesélték, hogy halomszámra gyilkoltatja az embereket, tömegmészárlásokat rendez és egyike a legvérengzőbb bolsevistáknak. Amikor Kun Bélával együtt hazajött Magyarországra, már egy véres legenda vette körül nevét.

Alighogy haza érkezett Szamuely, nyomban felhívták a hivatalos körök figyelmét az ő véres multjára. Egy Kennedy Kertész István nevű főhadnagy, volt londoni követségi titkár megjelent az államrendőrségen és súlyos vádakot emelt Szamuely ellen. Levelekkel és hiteles

tanuvallomásokkal bizonyította, hogy Szamuely Oroszországban 92 fogoly magyar tisztet, akiket azzal vádolt, hogy ellenforradalmi mozgalmakban vettek részt, legyilkoltatott. A rendőrség meg is indította a vizsgálatot és Szamuelyt letartóztatta. Böhm Vilmos akkori hadügyminiszter parancsára azonban rövidesen szabadon bocsájtották.

Kennedy Kertész István a következőket mondotta el egy ujságírónak Szamuely oroszországi szerepléséről:

— Szamuely Tibort a háboru eleje óta ismerem. Együtt szolgáltunk a 65. gyalog-ezredben. Senki sem szerette, közönséges jellemű ember volt. Lefelé türhetetlenül pökhendi és goromba, felfelé megalázkodó. Önkéntes társai többször megverték, mert árulkodott reájuk. Oroszországban a jelentéktelen önkéntes egyszerre csak nagy úr lett. Amikor a forradalom kitört, felcsapott bolsevikinek és a magyar hadifoglyok körében magához ragadta a vezetést. A szamarai fogolytáborban zendülés tört ki. Szamuely ekkor egy csomó osztrák és magyar tisztet halomra gyilkoltatott, engem pedig a moszkvai Butinka-börtönbe csukatott, mert azzal vádolt, hogy én szerveztem a zendülést. Csak a svéd misszió közbenjárásának köszönhettem, hogy kiszabadultam a börtönből.

Ez a sokat szenvedett főhadnagy egyébként alapos büntetést kapott később Szamuelytól azért, amiért a budapesti államrendőrségnél feljelentette. A főhadnagy ugyanis a pozsonymegyei Ligetfalun teljesített szolgálatot a márciusi napokban és egy szolgálati ügyben épen a bolsevizmus kitörésekor jött fel Budapestre a hadügyminiszteriumba, ahol legnagyobb meglepetésére Szamuelyval találkozott, aki akkor már népbiztos volt. Szamuely azonnal letartóztatta.

— Népbiztos úr, miért tartóztat le? — kérdezte a főhadnagy megdöbbenve.

— Te nyomorult, — kiáltotta Szamuely, már Oroszországban át akartalak „lyukasztani“, (tolvajnyelven ez annyit jelent, hogy agyonlőni) és csak azért lettél „póter“, (azért

engedte szabadon), mert a svéd misszió „tüzet“ csinált (tiltakozott). De most „gajdeszbe“ küldelek (halálra ítélek).

Szamuelly erre előrántotta revolverét és ezzel agyba-főbe verte a főhadnagyot, amíg azt előntötte a vér. Az összevert főhadnagyot katonák cipelték el. Másnap már meg is tartották ügyében a tárgyalást, amelyen maga Szamuelly tartotta a vádbeszédet és feltétlenül halálos ítéletet követelt. A forradalmi törvényszék erre golyó általi halálra ítélte a főhadnagyot és a következő nap hajnalára ki is tüzte a kivégzést. Szerencsére az egyik Budapesten időző külföldi misszió közbelépett és ennek következtében a halálos ítéletet fegyházbüntetésre változtatták át. A főhadnagyot a vácsi fegyházba szállították, ahol a legközönségesebb rablógyilkosok vannak. Itt szenvedett hónapokon keresztül, éveket öregedett és egészen megöszült.

A főhóhér

Szamuellyt méltán nevezte el Magyarország népe főhóhérnak. Szamuelly volt az, aki már a proletárdiktatura előtt is állandóan a burzsoázia kiirtását hangoztatta és ehhez az elvéhez makacsul ragaszkodott akkor is, amikor a bolsevizmus uralomra jutott. A tanácskormány minden tagja tisztában volt azzal, hogy ha valamit kérlelhetetlenül keresztül kell vinni, azt csak Szamuellyre kell bízni. Így történt, hogy a proletárdiktatura első heteiben a legkülönbözőbb feladatok végrehajtásával Szamuellyt bízták meg, aki ennek következtében valósággal korlátlan hatalomra tett szert. Ő adta meg az iniciatívát a terroristák megszervezéséhez is, amelyet a legjobban ambicionált. A terrorista csoportokba rovottmultu legényeket, büntetett előéletű csavargókat és gyilkosokat vett fel és elhalmozta őket minden jóval. Ezek aztán természetesen istenítették Szamuellyt és rettegett végrehajtói voltak minden parancsának. Szamuelly viszont ezekre az emberekre, az ő mindenre kész katonáira támaszkodva ter-

rorizálta a szovjetkormány tagjait ugyyszólván valamennyi intézkedésükben.

Szamuellynek a proletárdiktatura kezelése sohasem volt elég erélyes. Ő mindig vért akart látni és hulladombokon keresztül akarta biztosítani a bolsevik uralmat. Vérszomjas dühéről elszörnyüködvé beszéltek egyes szelidebb lelkületű népbiztosok is, akik ugyyszólván tehetetlenül állottak vele szemben és akik többizben meg is kísérelték, hogy Szamuellyt háttérbe szorítsák, de sikertelenül. Sokszor panaszkodott Szamuellyre barátai körében maga Kun Béla is, akit általában diplomatikus embernek ismertek és aki a vérengzések helyett inkább koncessziókkal kísérelte az akarta hatalmát biztosítani. A népbiztosok bizalmasabb köréből csakhamar mindenki tudomást szerzett arról, hogy Kun Béla és Szamuelly Tibor között sokszor elkeseredett viták voltak. Kun Béla sokszor mondotta kifakadva:

— Nem bírok ezzel a Szamuellyvel, előbb-utóbb még engem is letartóztat!

Amikor az ellenforradalmi mozgalmak kezdetüket vették, a tanácskormány Szamuellyt bizta meg ezek leverésével. Tekintettel arra, hogy az ellenforradalmi mozgalmak főfészke a vidék volt, Szamuelly működése ettől kezdve áthelyeződött a vidékre. A népbiztosok örültek annak, hogy ilykép Budapesten minden héten néhány napra megszabadultak Szamuellytől és kormányzótanácsi konferenciáikat nem zavarta meg Szamuelly féktelen terrorizmusa. Másrészt, az ellenforradalmak elfojtása szempontjából, jól is jött nekik Szamuelly, akinek kegyetlen eljárásában garanciáját látták annak, hogy minden ellenforradalmi kísérlet el lesz fojtva. Így lett Szamuelly Tibor a proletárdiktatura főhőhéja.

Az ellenforradalmak leverése: ez lett Szamuelly igazi metiéje. Ennek a feladatnak a teljesítésében élte ki önmagát ez az egészen abnormálisan vérszomjas és minden bizonnyal beteges hajlamokkal terhelt fiatal ember.

A tanácskormánytól Szamuely külön vonatot kapott, hogy mindenütt, ahol ellenforradalmi mozgalmak jelentkeznek, idejében ott teremhessen. Szamuely szalonkocsiban utazott, a többi vagonokban pedig állig felfegyverkezett terroristái foglaltak helyet. Egy teherkocsira feltették Szamuely automobilját is. Ahol csak járt, ott akasztott emberek jelezték utját. A kivégzéseket minden akta nélkül hajtotta végre. A legtöbbször az egyes falvakban minden kihallgatás nélkül találomra fogdosztatta össze az embereket, akiket azután minden kihallgatás nélkül felkötötte. Csupán egy kis perforálható blankettakönyvet és egy bélyegzőt vitt magával. A blankettára ráírta a halálraitélt nevét, rányomta a bélyegzőt és az áldozatot máris vitték a bitó alá. A falubeli nép borzadállyal beszél kegyetlenségéről. A kivégzés színhelyéül minden faluban rendszerint a község főterét, a községháza, vagy a templom előtti térséget jelölte ki. Legtöbbször kirendelte a kivégzések színhelyére a falu egész népét, főleg pedig a halálraitéltek családtagjait. Ő maga egy széket hozatott magának és azon fagyos nyugalommal cigarettázva, osztogatta parancsait. Az áldozatok felkötését legtöbbször végigszemlélte. A kivégzések után autóra ült és végigrobogott a fák alatt, amelyeken a felkötött emberek lógtak.

Kegyetlenségénél és vérszomjánál talán csak igazságtalansága és lelkiismeretlensége volt nagyobb. Egy izben egy nagyobb községbe, ahol ellenforradalmi mozgalom volt, magával vitt egy kommunista érzelmű budapesti ujságíró. A községházán egymás után citálta maga elé a falubelieket, Szamuely csak intett pribékjeinek és az áldozatot máris vitték a vesztőhelyre.

— Egyszerre csak — meséli ez az ujságíró — megdöbbenve veszem észre, hogy egy rokonom áll Szamuely előtt. Odasugtam Szamuelynek: — Kérem, ez az ember az én rokonom, csak nem akarja felakasztatni? Szamuely erre elnevette magát, bólintott a fejével és a rokonom minden bántódás nélkül távozhatott.

Ez az eset jellemzi legjobban, hogyan értelmezte Szamuely az igazságszolgáltatást.

Arra a helyre, ahol Szamuely megfordult, szerencsétlenség és gyász borult. A proletárdiktatura vége felé már mindenki csak Szamuelytól rettegett. Szamuely valóban nagy akcióra készült, amikor a proletárdiktatura már összeomlóban volt. Az volt a terve, hogy terroristáival elfogatja Kun Bélát és az egész kormányzótanácsot, lecsukja a népbiztosokat, ő lesz a diktátor s csapatainak 48 órai szabad rablást és mézárhlást engedélyez a fővárosban. Ennek a tervnek a híre annakidején a külföldi lapokat is bejárta. Szerencsére a fővárosi gyárak felfegyverzett munkássága az utolsó pillanatig józanságát és fegyelmeztségét el nem veszítve, megoltalmazta a fővárost ettől a borzalomtól és Szamuely embereit lefegyverezte. Szamuely uralma ezzel befejeződött. Szamuely nevét azonban a gyászbaborult magyar falvak soha nem fogják elfelejteni.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

KÁROLYI ÁTADJA A HATALMAT
A BOLSEVIKIEKNEK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Károlyi átadja a hatalmat a bolsevikieknek

(A demoralizált ország — »Nem akarok többé katonát látni!« — Munka-
nélküliség és bolsevizmus — Az entente kritikus jegyzéke — Szociálisták
és kommunisták fuzionálnak — Március 21 — Károlyi lemondása)

Sokak előtt még ma is rejtély az, hogyan jutott Magyarországon a hatalom a bolsevikiek kezébe. Az 1918 október 31-iki magyar forradalmi események ismeretesek. Az olasz harctéren a front felbomlott; Budapesten kormányválság volt, amelyet nem sikerült megoldani. A nagy káoszban ekkor Károlyi Mihály gróf ragadta magához a hatalmat. Megalakult a szociáldemokrata párt közreműködésével gróf Károlyi Mihály népkormányja; kikiáltották a köztársaságot, amelynek elnökévé Károlyit választották meg. Alig öt hónap múlva pedig, március 21-én, a Károlyi-kormányt felcserélte a bolsevikiek szovjetkormányja. Az októberi forradalom idejében még szó sem volt kommunizmusról és egész Magyarországon alig lehetett egy-két kommunista, március 21-én pedig már a kommunisták vették át az uralmat Magyarország felett. Hogyan történet meg ily aránylag igen rövid idő alatt ez az óriási változás? — ez az a kérdés, amelyre még ma is sokan alig tudnak feleletet adni. Ahhoz, hogy erre a kérdésre megfelelhessünk, közelebbről szemügyre kell venni azokat a viszonyokat, amelyek ezekben a hónapokban Magyarországon uralkodtak.

Magyarország a háboru megszűntével rendkívül súlyos helyzetbe került. Az országban nagyon sokan kizárólag gróf Károlyi Mihályban látták azt a férfit, aki

ezeken a súlyos viszonyokon segíthet. Mindenki abban bízott, hogy Károlyi, aki, mint a magyar parlamenti ellenzék egyik vezére, állandóan a hármasszövetség és a háboru ellen nyilatkozott, az entente-nál előnyös fogadtatásra fog találni. Ebben a reményében azonban Magyarország nagyon csalódott. Károlyi az entente-nál semmit sem tudott elérni. Az entente elhatározta Magyarország tekintélyes részének megszállását. Délen felvonultak a szerbek, akik elfoglalták azokat a vármegyéket, amelyekre igényt tartottak. Délkeleten és keleten a románok megszállották Erdélyt és a többi románok által lakott vármegyéket. Északmagyarországon pedig felvonultak a csehek és elfoglalták azt a demarkacionális vonalat, amelyet az entente jelölt ki számukra és amely a Dunától kezdve egész Felsőmagyarországot elvágta az anyaországtól.

A magyar kormány hatásköre ennek következtében igen szűk térre szorult össze, mely az idegen csapatok további előnyomulása során még inkább szűkült. A megszállott területekről erre a kis területre és főleg a fővárosba özönlött a menekülő közhivatalnokok, magyar családok szinte megszámlálhatatlan serege, mindannyian existenciájukat elveszítve. Emellett a meg nem szállott területen is fölborult ezer és ezer existencia, amelyek a háboruból, helyesebben a háborus termelésből táplálkoztak. A gyárak, amelyek a háboru alatt megfeszített erővel dolgoztak, a háboru megszűntével elvesztették jövedelmező hadi megrendeléseiket, a békecikkek termelésére pedig nyersanyag hiányában nem térhettek át és így üzemüket rövidesen beszüntették. Ez természetesen óriási hatást gyakorolt az ipari munkásság kereseti viszonyaira is. A kereskedelem és a forgalom egészen megbénult. A közszükségleti cikkeknek a háboru alatt egyébként is rendkívül leapadt készletét a behozatal pangása miatt nem lehetett pótolni és így a drágaság egyre fokozódott. A kereseti viszonyok rosszabbodásával, a sok ezer existencia felborulásával egyidejűleg tehát a megélhetési viszonyok is állandóan rosszabbodtak, ami

mind lényegesen hozzájárult az általános demoralizációhoz. Nem csekély mértékben fokozta ezt az is, hogy a frontról a katonaság egyre özönlött hazafelé és hogy a fővárosban nem volt egy oly erőhatalom, mely ezeknek a hazatérő katonáknak kellő organizációját meg tudta volna teremteni. A Károlyi-kormány első, Linder nevű hadügyminisztere kiadta a jelszót, hogy:

— Nem akarok többé katonát látni!

Erre természetesen a katonák legnagyobb része mind szerteszéledt és munka nélküli, zavargó elemmé vált. A későbbi hadügyminiszterek már tisztában voltak ugyan azzal, hogy elődjük ezzel a jelszóval végzetes hibát követett el, de az egyébként is nagy káoszban ezt a hibát helyrehozniok már nem sikerült. Megpróbáltak új hadsereget teremteni, a katonáknak nagy zsoldokat fizettek, de a régi fegyelmet visszaállítani nem tudták. Ezalatt a munkanélküliség és a demoralizáció napról-napra fokozódott. Egymást érték a különböző gyülekezések, tüntető felvonulások és rendzavarások.

A fenyegető bolsevizmus

Ebben a kaotikus forradalmi hangulatban termékeny talajra talált a bolseviki agitáció, mely ezekben az időkben indult meg. Kun Béla megnyerte a kommunista párt számára a munkanélkülieket és a leszerelt katonákat, akik azután tovább folytatták az agitációt a kormány által felállított új hadseregben. Ennek az agitációnak volt az eredménye, hogy az új hadseregben a katonák nagy része hova-tovább felöltötte a nemzeti színű szallag helyére a vörös szallagot. A tiszteket eltávolították a parancsnokságok éléről. A legénység bizalmi férfiakat választott és maga jelölte ki parancsnokait. Ezzel természetesen a régi értelemben felfogott fegyelem teljesen megszűnt. Az új hadsereg legnagyobb része csakhamar teljesen a kommunizmus szolgálatába szegődött.

A kommunista párt tagjainak száma nőttön-nőtt. Nem tudta ezt megakadályozni az sem, hogy a kommunista pártnak a Népszava című lap előtt rendezett véres tüntetése után a kommunista vezéreket Kun Bélával együtt a kormány letartóztatta. Gróf Károlyi Mihály intézkedésére a letartóztatott vezérek a fogházban egészen kivételes bánásmódban részesültek és zavartalanul intézhették tovább is a párt ügyeit és az agitációt. A kommunista agitátorok már a munkásság soraiban is erősen toborozták a hiveket a kommunista zászló alá, még pedig lenni sikerrel, mert a munkások közül igen sokan a munkanélküliség általános veszedelmét csakis úgy vélték elháríthatni, ha magukévá teszik a kommunista vezérek ideológiáját és törekvését: a Szovjet-Oroszországgal való szövetség megkötését, a proletáriátus uralmának kivívását, a termelő eszközöknek a kapitalizmus és a burzsoázia kezéből való elvételét és a termelés szociálizálását.

A munkásság körében ilykép kialakuló kommunista mozgalmat önként érhetőleg nagy féltékenységgel szemlélte a szociáldemokrata párt, mely a munkásság egységének felhomlásától tartott. A kommunista agitáció és ez agitáció sikereinek hatása alatt a szociáldemokrata párt vezetői közül is akadtak már olyanok, akik az ország számára nem láttak más választást, mint a bolsevizmusra való áttérést. Ezek azután érintkezésbe is léptek Kun Bélával és nemsokára már a legkomolyabb tárgyalások folytak a szociáldemokrata párt és a kommunista párt fuziójáról, a kormányhatalomnak a proletáriátus által való átvételéről és a bolsevik társadalmi és gazdasági berendezkedés megvalósításáról.

Rövidesen azután bekövetkezett az az esemény, amely megadta a döntő momentumot a bolsevizmus uralomra jutásához. Március 20-a előtt nevezetesen a magyar kormány egy átíratot kapott De Lobit tábornoktól, a magyarországot megszálló hadsereg ideiglenes parancsnokától, amely arról szólt, hogy a békekonferencia

Magyarország keleti részében a magyarok és a románok között egy semleges zónát akar létesíteni, amelyet szövetséges csapatok fognak megszállani. Károlyi és a kormány ennek a jegyzéknek a tartalmát úgy értelmezték, mintha az Magyarország területének újabb megszükitését jelentené. A kormány e jegyzék hatása alatt úgy határozott, hogy lemond és átadja a hatalmat egy oly kormánynak, amelynek tagjai kizárólag szociáldemokraták volnának, akiket a területi integritás kérdése nem fenyeget annyira, mint a magyar nemzeti eszme alapján álló politikusokat. A kormány valóban le is mondott, de helyét nem a tervezett szociáldemokrata kormány, hanem Kun Béla és a szovjetkormány foglalta el.

Március 20-án határozta el a kormány lemondását és a reá következő napon uralomra jutott a bolsevizmus. Március 21-én a fogházban Kun Bélának és a szociáldemokrata párt képviselői elhatározták a két párt fuzióját és hogy az egyesült »magyarországi szociálista párt« átveszi a kormányhatalmat. Mialatt ez a történelmi esemény a fogházban lejátszódott, kint a főváros utcáin a kommunista agitátorok nagy tüntetéseket rendeztek. Felvonultak a munkanélküliek, a leszerelt katonák, valamint az új hadseregnek a kommunista párthoz csatlakozott katonái.

Ujból az október 31-re emlékeztető izzó forradalmi hangulat öntötte el a magyar fővárost. Az utcákon vörös zászlós katonai teherautókat robogtak végig. A magánosok autóit feltartóztatták a kommunista katonák és lefoglalták. Egymást érték a tüntető fegyveres felvonulások és lövöldözésektől volt hangos az utca. Az utcákon tengernyi embertömeg tolongott. Azt, hogy a fogházban mily óriási esemény folyt le, senki sem tudta még. Általában a legnagyobb tájékozatlanság uralkodott, mert a betűszedő munkásság — bérköveteléseinek érvényesítésére — néhány nap óta sztrájkban állott és ennek következtében egyetlen egy ujság sem jelent meg. Csak a beavatottak tudták aznap este, hogy a fogházban létre-

jött a szociáldemokrata párt és a kommunisták fuziója és hogy a munkástanács este megtartott ülésén proklamálták a proletárdiktaturát.

A hatalom átadása

A kormányhatalom átadásának történetét egyébként egy magyar újságíró a következőkben adja elő:

A március 20-án délután négy órakor összeült minisztertanácson terjesztette elő Károlyi az entente jegyzékét. A minisztertanácson fölmerült egy indítvány, hogy kérjék meg de Lobit tábornokot, hogy az újabb demarkációs vonalra vonatkozó intézkedések életbeléptetését egyelőre halasszák el. Az indítványt nem fogadták el és abban történt megállapodás, hogy másnap formálisan elhatározzák lemondásukat és tiszta szociáldemokrata kormány alakul.

A minisztertanács után Kunfi Zsigmondot, a Károlyi-kormány szociálista közoktatásügyi miniszterét emlegették a leendő szociálista minisztérium elnökéül, mert a mérsékelt szociálisták félreállottak. Annyira miniszterelnöknek tartották Kunfit, hogy Berinkey, a Károlyi-kormány miniszterelnöke a felesége társaságában minisztertanács után a következő kéréssel fordult hozzá:

— Megengeded ugye miniszterelnök ur, hogy egy hétig még, amíg lakást találunk, a palotában maradhassunk?

Március 21-én délután négy órakor újabb minisztertanács volt. Mindenki pontosan megjelent, csak Kunfi nem. Hogy miért, azt a miniszterek jórésze nem tudta. Azért, mert Kunfi délelőtt és délután a gyűjtőfogházban tárgyalt és írásban is megkötötte a szerződést Kun Béláékkal a hatalom átvételéről. A minisztertanácson aláírták a lemondó okiratot és a szokásos utolsó adminisztratív ügyeket intézték el.

Hat óra előtt kijött a minisztertanácsból Károlyi és át akart öltözni, hogy elmenjen a munkástanács ülésére. A komornyik zsakettet, lakcipőt és egy csomó nyakkendőt

hozott át a minisztertanács mellett levő szobába, ahol Károlyi politikai bizalmasai voltak. Miközben Károlyi újra bement a minisztertanácsba, a katonatanács üléséről, amely kikiáltotta a proletárdiktaturát, megérkezett Kunfi és egy Kéri Pál nevű kommunista érzelmű ujságíró, aki Károlyi bizalmasa és legfőbb tanácsadója volt. Ekkor játszódott le a fontos esemény: Kéri Pál hírlapíró lemondta Magyarország köztársasági elnökét, Károlyi Mihályt.

A következőképen történt: Kéri izgatottan sietett be a minisztertanács előszobájába.

— Sürgősen beszélnem kell a gróffal! — mondotta.

— Miért? — kérdezték.

— Azért, mert fogalmatok sincs, hogy mi történik a városban. Az utcákon forradalom van. Kommunista lett az egész város, a munkásság, a katonaság, mindenki követeli Károlyinak ezzel számolni kell, ha nem akarja, hogy az események legázolják. Nincs más út számára, mint a proletariátusnak átadni a hatalmat . . .

Mindenki megdöbbsent, Károlyit kihívták. Kéri hosszasan magyarázta neki a helyzetet, majd egy kis tanácskozás kezdődött, amelybe Károlyi belevonta mint tanácsadót magántitkárát is. Kunfi a háttérből figyelte az eseményeket, de később előlépett és ő is tárgyalt Károlyival. Károlyi végül igent mondott.

— Hát rendben van, csinálják meg — mondotta.

Kéri rögtön megfogalmazta a lemondást és lediktálta. Így készült el a történelmi jelentőségű okmány, amellyel a köztársaság elnöke lemondott és átadta a hatalmat a bolsevikiekkel egyesült szociálistáknak, akik azt Magyarország egész proletariátusa nevében átvették. A lemondó okmánnyal a kezében Kéri rögtön a munkástanács ülésére rohant, ahol nyomban felolvasták. Ezek után mondta ki a munkástanács a kommunizmusra való áttérést.

Károlyi sajátkezüleg irt rendelettel utasította az államügyészség vezetőjét a foglyok szabadonbocsátására. Ezzel megtörtént a történelmi fontosságú esemény, a

gyűjtőfogházból a kommunisták mint az államhatalom birtokosai hagyták el a börtönt.

Az óriási változásról a miniszterek nagyrésze, a politikai élet vezetői és a főváros még mindig nem tudott. Károlyit éjszaka úgy látszik rossz sejtelmek gyötörték. Tíz óra tájban telefonon felhívta Herczeg Géza miniszteri tanácsost, aki akkor a külföldi sajtó-szolgálatot irányította és megkérte, hogy ő, mint aki semmi irányban sincs exponálva, tájékoztassa arról, hogy mi történt. Herczeg vállalkozott arra, hogy az elnököt felkeresi és tájékoztatja. Károlyi feleségével együtt Berinkeynél, a lemondott miniszterelnöknél teázott. Fűtött szobában egy kis bekecsben ült a köztársasági elnök, felesége mellette egy takaróba burkolózva. Herczeg elmondta, hogy lemondását felolvasták a munkástanácsban és a proklamációt százezer példányban elkészítették. Károlyi megdöbbsent és elsápadt erre a közlésre és első szava ez volt:

— Miféle lemondást?

— A gróf úr lemondását az elnökségről, — felelte Herczeg, — a proklamációt a munkástanács tudomásul vette és holnap a lapok is közlik.

— Az isten szerelméért, — mondotta Károlyi — hisz ez lehetetlenség. Azt sem tudom, mi van benne. Kérem akadályozza meg a kinyomatását.

— A lapokban úgy is meg fog jelenni, — szolt Herczeg, — ez már nem változtat a helyzeten.

Károlyinak arra a kérdésére, hogy tudja-e a szó szerinti tartalmát a proklamációnak, Herczeg azt mondotta, hogy alluzió van benne az Oroszországgal való szövetségre és a hatalmat a köztársaság elnöke a proletáriátusnak adja át. Közben telefonon megszerezték a lemondás szó szerinti szövegét is és Károlyi újra kérte, hogy a proklamáció közlését a lapoknál akadályozzák meg.

— Nem a lemondásomat akarom visszavonni — mondotta — de másképp szeretném megfogalmazni és mielőtt kiadom, még meg akarom beszélni egy pár barátommal.

Herczeg tanácsos meg is kísérelte, hogy a lapoknál a közlést megakadályozza, de már késő volt, mert a proklamációt akkor már telefon útján Bécs, sőt a külföld is megkapta. Ezek hatása alatt Károlyi azt mondta Herczegnek:

— Hát jó, csak közöljék a lapok a proklamációt.

Március 22-én reggel a lapok már közölték az eseményeket, a miniszterelnökségen pedig már a szovjet-kormány konferenciázott . . .

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

SZOVJET-MAGYARORSZAG

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Szovjet-Magyarország

(A bolsevikiek berendezkedése — A házak, vállalatok, gyárak, bankok és földbirtokok kommunizálása — Bizalmi férfiak és bizalmi nők — Uj rend az iskolákban — A vörös hadsereg — A szovjet-parlament)

Március utolsó napjai a szovjet-kormány általános berendezkedésének jegyében folytak le. A népbiztosok a rendeletek egész légióját bocsátották ki ezekben a napokban, amelyek a kommunista rend alapjait voltak hivatottak lefektetni. A magántulajdon megszüntetése: ez volt az általános jelszó, amelynek gyakorlati megvalósításához azonban nagyon kevesen értettek. A szovjetkormány a legfontosabb közhivatali állásokat természetesen csakis a kommunista párt legmegbízhatóbb tagjaival töltötte be, akik a párt szervezésében érdemeket szereztek és akik most mind nagy pozíciókra tartottak igényt. Ezeknek az embereknek a legnagyobb része azonban eleddig egyszerű munkás, vagy közkatona volt, akiknek az intelligenciája és képzettsége egyáltalán nem állott arányban azokkal az óriási feladatokkal, amelyek e nagy állásokban vállaikra zudult. Ennek tulajdonítható, hogy az általuk kiadott rendeletek a legnagyobb kaotikus rendetlenségben követték egymást; egy délután kiadott rendelet keresztülhuzta azt, amit délelőtt elrendeltek, az egyik népbiztos rendelete bele ütközött egy másik kollegájának rendeletébe és így tovább. Ezekben a napokban mindenki, aki a szovjetkormányánál állást kapott, Bucharinnak, az orosz irónak a kommunista berendezkedésről írott és magyarra lefordított könyvét olvasta és ebből merítettek útmutatást arra nézve, hogy mit és hogyan csináljanak.

Minden az államé

Egyik első teendője volt a szovjetkormánynak, hogy elrendelte az élelmiszerüzletek kivételével az összes üzletek bezárását. Az üzletekben levő készleteket állami tulajdonnak nyilvánították és elrendelték ezek pontos leltározását. Az üzletek addig maradtak zárva, amíg a leltározási munkálatok tartottak. Az üzletek tulajdonosai számára fix fizetéseket állapítottak meg. Az újra felnyitott, immár kommunizált üzletekben csakis az vásárolhatott, akinek volt szakszervezeti igazolványa. Minden üzletben az alkalmazottak választottak maguk közül bizalmi férfit, akinek az volt a feladata, hogy az üzleti forgalom lebonyolítását az új szellem szempontjából ellenőrizze.

Tekintettel arra, hogy mindent csak szakszervezeti igazolvánnyal lehetett vásárolni, mindenki azon volt, hogy ilyen szakszervezeti igazolványt szerezzen. Vendéglőkben csak szakszervezeti igazolvánnyal lehetett étkezni. A híres Gerbaud-cukrászdába is csak szakszervezeti igazolvánnyal lehetett belépni. Ezekben a napokban egyre-másra alakultak az új szakszervezetek. Szakszervezetet alakítottak az írók, újságírók, orvosok, színészek, tanárok, építészek, művészek; a köztisztviselők, állami alkalmazottak és magántisztviselők meglevő egyesületei pedig sorban kérték a szocialista-pártba, illetve a szakszervezetek közé való felvételüket.

A házakat, vállalatokat, ipartelepeket, valamint a száz holdnál nagyobb terjedelmű birtokokat, ugyszintén a bankokat is kivétel nélkül kommunizálták. A házak kommunizálásával a háztulajdonosok megszűntek háziuraknak lenni, sőt az erre vonatkozó rendelet szerint az általuk birtoklás után nekik is épen úgy kellett házbért fizetni, mint a többi lakóknak. A házbérfelvételek pedig a szovjetállam egyik jövedelemforrásává vált. A házbéreket havonként a kommunizált bankokhoz kellett befizetni. Minden ház lakói tartoztak maguk közül bizalmi férfiakat választani. Bizalmi férfi csakis az egyesült szocialista-kommunista

párt tagja lehetett. A házi bizalmi férfiaknak fontos szerepük volt. Az ő feladatuk volt a lakóknak politikai megbízhatóság és magatartás szempontjából való ellenőrzése, a polgári elemek által lakott lakásokban az élelmiszerkészletek és fegyverek esetleges felhalmozásának megakadályozása, a fegyverek elrendelt beszolgáltatásának lebonyolítása, a házak fellobogózása, statárium idején pedig a házak előtt fegyveres őrszolgálat teljesítése. Emellett a kényes feladatkör mellett a házi bizalmi férfi szerepére a polgári elemek soraiból önként érhetőleg csak igen kevesen vállalkoztak és ennek következtében a főváros belső részeiben sok helyütt a házmester és a viceházmester lett bizalmi férfi, akik részéről a polgári és főleg a vagyonos lakók igen sok zaklatásnak voltak kitéve.

Ehhez járult, hogy a szovjetkormány elrendelte a proletár családotoknak a polgárok által lakott lakásokba való kényszerbeköltöztetését. Elrendelték a lakások összeírását, amelyhez a házmesterek és a házi bizalmi férfiak tartoztak adatokkal szolgálni. A grófi palotákat valamint azokat a lakásokat, amelyeknek lakói történetesen nem voltak a fővárosban, egyszerűen elrequirálták. A polgári lakások bérlőinek pedig össze kellett huzódniok. Számtalan esetben megtörtént, hogy a kétszobás lakásokból is egy szobát elvettek és ide katonákat, munkásokat költöztettek be családostul. Ezek a beköltöztetések természetesen a házi perpatvarok, egyenetlenségek és afférek egész légióját vonták maguk után, amit nem csekély mértékben fokozott az a körülmény is, hogy az idevonatkozó rendelkezések a beköltöztetett családoknak jogot biztosítottak a konyha, fürdőszoba, pince, kamra használatára is.

A háztartásokba egészen új rendet hozott egyébként a cselédkérdés rendezése is. Ezzel a rendezéssel a cselédek, akik rendeleti úton a »háztartási alkalmazott« elnevezést nyerték el, jogot nyertek arra, hogy hetenként kétszer és pedig vasárnap és csütörtökön a délutáni órától kezdve másnap reggel 6 óráig nem tartoznak otthon lenni. Megállapítást nyert az is, hogy naponta hány órát tartoznak

összesen dolgozni. Minden házban a cselédek maguk közül külön bizalmi nőket választottak, akiknek az volt a feladatuk, hogy a házban az egyes lakók és cselédek között felmerülő »vitás ügyeket« elintézzék és hogy ezekben a cselédek érdekeit képviseljék. Ha valamely lakásban a háziasszony és a cselédje között nézeteltérés támadt, akkor a cseléd nyomban értekezletre hivata össze kolleganőit és a bizalmi hölgyek ennek az értekezletnek a határozatai szerint intézték el az ügyet.

Ami a vállalatok, gyárak és bankok kommunizálását illeti, ez egészen rendszertelenül minden gazdasági gondossággal és körültekintés nélkül ment végbe. A kommunizálást a szovjetkormány rendeletei általánosságban mondták ki és a kommunizálás ténye a gyakorlatban a részvénytársaságok igazgatóságainak elmozdításában és abban jelentkezett, hogy helyükre a népbiztosok által kinevezett üzemi biztosok kerültek. Több kommunizált vállalatot egyesítettek; egyes gyárak gépberendezéseit átvitték más gyárakhoz. Mindenütt az új rendhez való rendezkedések foglaltak le minden időt. Mindenütt nagy terveket szőttek, új hivatalokat létesítettek, amelyeknek nyomán egy szinte átláthatatlan, káotikus új bürokrácia alakult ki. Emellett produktív termelőmunka — az óriási anyagihiány miatt is — alig folyt, viszont az alkalmazottak és a munkások illetményeinek eddig nem ismert arányokban való felemelése által a kiadások ijesztő módon felszöktek. Ennek következménye volt, hogy az előállított iparcikkek önköltségi ára a kormány által megállapított maximális eladási árakat messze túlhaladta. Egy izzólámpa önköltségi ára például kb. tízszerese volt eladási árának. A gyárak ilyképp óriási deficittel dolgoztak és az egyébként is nagyon gyenge termelés mellett bevételeik teljesen elenyésztek az óriási kiadásokkal szemben. A gyárak pénztárai ennek folytán gyorsan kiürültek. A munkások béreinek kifizetéséhez szükséges pénzt ezután egyszerűen úgy teremtették elő, hogy a gyárak üzemi biztosai átírtak valamely kommunizált bankhoz, és a szükségelt összeg

kiutalványozását kérték, ami minden esetben minden további nélkül meg is történt. Arra, hogy a régi rend fel-fogása szerint az illető gyárnak van-e hitele, vagy nincs és hogy ez a hitel milyen méreteket haladhat meg, az új rendben nem voltak tekintettel, mert hiszen minden üzem, a bank is meg a gyár is, állami tulajdonná vált.

A nép a bolsevizmus ellen

A nagybirtokokat, uradalmakat úgy kommunizálták, hogy termelő-szövetkezeteket létesítettek rajtuk, amelyeknek élére szintén kizárólag politikailag megbízható biztosokat állítottak. A földkérdésnek illetően megoldása nagy elégedetlenséget okozott a falvak népe között. A Károlyi-kormány ugyanis röviddel bukása előtt hozta tető alá a maga földreformját, amely a nagybirtokoknak kisbirtokokká leendő felosztását és a nép kezére való juttatását rendelte el. Ennek a földosztásnak a híret széleskörű propagandával terjesztette a Károlyi-kormány a nép között, amelynek körében egyébként is igen nagy volt a földéhség. A Károlyi-kormány minden vármegyébe több bizottságot küldött ki azzal a céllal, hogy a nagybirtokok felparcellázását megkezdjék és listába vegyék mindenkinek földre való igényét. Ezek a bizottságok egyes vidékeken már hozzá is láttak a földosztáshoz. Ekkor következett be a bolsevizmus uralomra jutása, amely útját vágta e reform végrehajtásának.

A földműves nép, amely eleddig csak azt hallotta, hogy a nagybirtokokat felosztják és hogy ő földet fog kapni, egyszerre csak arra ébredt, hogy nincs magántulajdon többé és hogy senki sem kap földet, mert a föld is az államé lesz. A nép, mely már lázasán készült a nagy földosztásra, nem tudott beletörödni ebbe a változásba, mely egyébként is a legnagyobb bizalmatlanságot váltotta ki benne a kormány iránt és mindazzal szemben, amit Budapesten, a fővárosban csináltak.

A kommunizálások mellett mindenütt óriási változásokat hívott életre a szovjetkormány. Az eddig volt bírói intézményeket eltörölték, a fennállott igazságügyi rendelkezéseket megszüntették. A szovjetkormány az igazságszolgáltatás intézményeiül forradalmi törvényszékeket állított fel. Az igazságügyi népbiztos által kiadott rendeletek halálbüntetéssel sújtottak mindenkit, aki szembeszögül a szovjetkormány rendelkezéseinek. Eltörölték a rendőrség intézményét is, amelynek helyébe az u. n. »vörös őrség«-et állították.

Nagy változásokat vittek keresztül az iskolaügy terén is. Az egyházi iskolákat mind államosították. Az egyetemeken a régi profeszorokat eltávolították és helyükre kommunista tanárokat állítottak. Az iskolákban a növények között is megvalósították a bizalmi férfi rendszert, ami természetszerűleg minden iskolai fegyelemnek egyszerűbe véget vetett. Az új szellemnek megfelelően megváltozott természetesen az iskolai tananyag is. Új iskolakönyvek készültek a kommunista világnézet szellemében. Az órák alatt a tanerők az új rendről, a kommunista eszméről, Leninről tartottak előadásokat.

»Be a vörös hadseregbe!«

A legnagyobb súlyt azonban a szovjetkormány mégis arra fektette, hogy hatalmas biztosítására nagy hadsereget teremtsen. A jelszó az volt, hogy minden proletárnak fegyvert kell fognia a diktatura védelmére. Már március utolsó napjaiban megindult a toborzás a vörös hadsereg megteremtése érdekében. Nagy propaganda-plakátok jelentek meg az utcák falain:

»Katonák a kaszárnyákba!«

»Fegyverbe proletár!«

s más hasonló felirásokkal. Volt egy plakát, amely egy állig felfegyverzett katonát ábrázolt, amint vörös zászlóval a kezében elkiáltja magát:

»Be a vörös hadseregbe!«

Egy másik plakát óriási betűkkel a következő szöveget viselte:

»Allj! Ki vagy? Proletár? Véd meg hatalmadat és állj be a vörös hadseregbe!«

Soha annyi plakátot a magyar főváros nem látott, mint ezekben a napokban. A plakátok merőben újszerűek voltak. A szovjetkormány a plakátok megrajzolásával többnyire futuristákat, ultramoderneket bízott meg, akiknek szokatlan rajzai az utcákon természetesen igen nagy feltűnést keltettek. A plakátokon kívül a propagandisztikus célokat szolgáló röpcédulák és röpiratok milliónyi tömegét adta ki a kormány propagandahivatala a toborzás érdekében. Ezenkívül minden színházban, amelyek szintén kivétel nélkül kommunizálva lettek, u. n. katonaeztéket rendeztek, amelyeken szónoklatok, szavallatok és énekek toborozták az embereket a vörös hadseregbe. Megindítottak egy lapot is »Vörös katona« címmel. A katonák nagy zsoldot és bő ellátást kaptak, családjaik pedig minden téren, de különösen lakásigényeik tekintetében, nagy előnyökben részesültek. A vörös hadsereg azonban mindezek dacára nem volt még olyan nagy, hogy megfelelhett volna a szovjetkormány offenzív céljainak. Épen ezért a toborzást nemsokára nyomon követte a rendes és kötelező katonai sorozás, amelyet meg is ismételtek. A fővárosi ipari munkásság soraiból az egyes gyárakban zászlóaljkat alakítottak.

Az új parlament

Egy másik nagy alkotása a kormánynak a szovjetparlament volt. Megalkották a szovjetalkotmányt és a proletáriatus parlamenti képviselőt. Ugy Budapesten mint a vidéken megejtették a szovjet tagjainak választását, amely azonban pusztán formalitás volt,

mert mindenütt hivatalos listával szavaztak. Julius 11-re hívták össze a szovjetparlamentet.

A parlament ünnepélyes megnyitása a városi színházban folyt le. A színház előtt nagy katonai parádét rendeztek. Bent a színházban a nézőtéren foglaltak helyet az új képviselők. A népbiztosok a színpadon helyezkedtek el. Az ünnepély azzal kezdődött, hogy a színházi zenekar rázendített a kommunista indulóra, amelyet mindenki állva hallgatott végig. Ezután felgördült a függöny és láthatóvá lettek a színpadon félkörbe elhelyezkedett népbiztosok. A népbiztosok mögött vörös leplek között egy babérkoszorútól övezetten az orosz kommunista jelvény: az ötágú csillag világított. A népbiztosok rövid beszédeket tartottak, majd a megszállott területekről és a külföldről érkezett kommunista vendégek mondtak üdvözlő beszédeket. Ezzel az ünnepélyes megnyitás véget is ért.

A parlamenti tárgyalások másnap a képviselőházban vették kezdetüket. A képviselőház folyosója megtelt csupa ismeretlen arccal. Az egyik csoportban csizmás vidéki földművesek beszélgettek, más csoportokban fővárosi munkások hangos vitája volt hallható. Az ülésterem szokatlanul tarka képet nyújtott. Az elnöknek rendkívül nehéz feladata volt, mert az egyes szónokok beszédeit állandóan közbeszólások és külön viták zavarták.

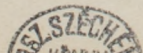
Különösen érdekesek voltak a vidéki parasztok, akik minden beszédjüket úgy kezdték, hogy:

— Tisztelt Ház!

Igy hallották ezt a régi parlamenti ülésekről, holott a budapesti kommunisták általános megszólítása az volt, hogy:

— Tisztelt elvtársak!

A vidéki parasztok beszédei egyébként is állandóan ellenzékiek voltak. Haragudtak az alkoholtiltalomra, a termelészövetkezetekhez kinevezett vezetőkre, a vörös hadsereg által fogatosított requirálásokra, stb. Majdnem mindegyikük azt is kifogásolta, hogy a sok népbiztos mind külön autón jár és ez rengeteg pénzt emészt

fel. Altalában nagyon okosak voltak beszédekben és főleg gazdasági kérdésekben igen sok hasznos gondolatot vetettek fel.

Az ülésezések körülbelül két hétig tartottak. Ezalatt az idő alatt a parlament épülete előtt mindennap nagy tömeg verődött össze, mely kíváncsian szemlélte végig Szovjet-Magyarország követeinek felvonulását. A parlament előtti térséget beborította a népbiztosok autóerdeje.

— A szovjet ülésezik — mondták egymásnak az emberek.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A LENIN-FIÚK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A Lenin-fiúk

(A terroristák szervezése — Bevonulás a Batthyány-palotába — Kivégzések a palota pincéjében — Éjszakai inkvizíciók — A kínzókamra — »Gajdesz« — Átköltözködés a parlament épületébe — Cserny József, a Lenin-fiúk vezére — A forradalmi törvényszéken — 2 perc : 8 halálos ítélet — Szamuely hóhérgárdája)

A Lenin-fiúk voltak a bolsevizmus legrettegettebb alakjai. Nevük hallatára az emberek ijedten rezzentek össze. A Lenin-fiúk a spanyol inkvizíciót támasztották fel a magyar proletárdiktatura napjaiban.

Hogy közelebről megismerjük őket, vissza kell mennünk azokra az időkre, amikor a volt osztrák-magyar hadiflotta feloszlott. A magyar legénység nagyrésze ekkor Budapestre került, ahol már a forradalom láza uralkodott. A tengerészlegényeket hol itt, hol ott alkalmazták. A legények, akik öt esztendőn keresztül a tengeren teljesítettek szolgálatot, bizonytalan sorsukkal önként érhetőleg nem voltak megelégedve. Nagyrészüket naphosszat az utcákon járt-kelt és sokan közülök a kisebb-nagyobb furfangos pénzszerzési manipulációkon keresztül fosztogatásra, rablásra adták magukat. Ezek között a tengerészek között fogott a leggyorsabban a kommunista agitáció. Valamennyien kommunisták lettek és ettől kezdve állandóan a proletárdiktatura kikiáltására készültek. Puskákat, gépfegyvereket, municiót vásároltak. Teherautókat szereztek és önhatalmulag requiráltak járműveket és élelmiszereket. A rendőrség már akkor tehetetlen volt velük szemben. Amikor a Károlyi-kormány elhatározta, hogy lefegyverzi az országban levő Mackensen-féle német had-

sereget, a kommunista tengerészek automobilon leutaztak a vidékre, ahol a német hadsereg felhalmozott készletei voltak és nagy mennyiségű hadianyagot harácsoltak össze.

A proletárdiktatura kitörésének pillanatában kb. kétszáz tagja volt ennek a kommunista tengerészcsoportnak. A helyzet akkor az volt, hogy a bolsevik kormány voltaképpen nem volt teljesen megbízható katonasága. A fővárosi kaszárnyákban az agitáció hatása alatt napról-napra szaporodott ugyan a kommunista elem, végeredményben azonban ez még nem volt úgy megszervezve, hogy a tanácskormány bármely esetben bizalommal támaszkodhatott volna rá. Szükségét látták tehát annak, hogy amily gyorsan csak lehet, egy oly felfegyverzett katonai erőt szervezzenek, amely ha tagjainak létszámát tekintve kicsiny is, de mindenre elszánt, teljesen megbízható erőhatalmi tényező lehet és amely voltaképp arra volt predesztinálva, hogy szükség esetében a népbiztosok testőrségét alkossa. Ehhez adva volt a mag a tengerészlegények csoportjában. Gyorsan hozzáláttak e csoport kibővítéséhez. Felvettek mindenkit a kötelékébe, akiről tudták, hogy mindenre elszánt ember és semmitől sem riad vissza.

Igy azután a rovottmultu, büntetett előéletű emberek, katonaszökevények, csavargók, betörők és rablógyilkosok egész sora gyűlt össze. Valamennyien terroristáknak nevezték magukat és ez az elnevezés rajtuk is ragadt.

A félelmetes palota

A magyar főváros egyik legszebb részén, a Teréz-körúton az Andrássy-út tözsomszédságában van egy gyönyörű velencei stilusu palota, mely a gróf Batthyány-család egyik tagjának tulajdona. A terroristák április hó elején minden hatósági intézkedés nélkül kisajátították maguknak ezt a gyönyörű berendezésű palotát és itt ütötték fel főszállásukat. A terroristák egy másik része a palotával

szemben levő Abbazia-kávéházat foglalta le a maga számára és ott rendezkedett be. Ettől az időponttól kezdve a főváros közönsége lehetőleg kerülte ezt a tájékat.

A terroristák már a proletárdiktatura első napjaiban híresekké váltak kegyetlenkedéseikről, úgy, hogy mindenki méltán tartott tőlük és okkal kerülte el szállásuknak még a környékét is.

Az utcákon megállították a magánosok autóit és azokat erőszakkal birtokukba vették. Behatoltak a ruharaktárakba és rengeteg mennyiségű ruhát sajátítottak ki maguknak. Bejárták a magánlakások egész sorát is, önhatalmulag requiráltak élelmiszereket és mindenünnen azt vittek el, amit akartak.

Semmiben sem ismertek akadályt. Mindenütt a megfélemlítés eszközeivel dolgoztak és azon voltak, hogy már pusztá megjelenésük és külsejük is félelmet keltsen.

Fekete bőrkabátot, bricseszna drágót és csizmát, fejükön sötét bőrsapkát viseltek; derekukon ív volt, amely tele volt tüzdelve késekkel és kézigránatokkal. Oldalukon revolvert hordtak. Az ő feladatuk volt a proletárdiktatura szempontjából megbizhatatlan elemek összefogdosása. Ezt a munkájukat rendszerint éjszaka végezték. Teherautomobilokon járták be a várost, benyomultak a házakba, felriasztották álmukból a lakókat és a nekik gyanusoknak tetsző embereket sokszor a leghiányosabb éjszakai öltözetben terelték le teherautójukba és vitték őket a Batthyányi-palotába, ahol a legborzalmasabb inkuizíció várt rájuk.

A palotának már a külseje is félelmetes volt. Az ablakokba gépfegyvereket állítottak. Ugyancsak teljesen felszerelt gépfegyverek álltak az épület előtt lévő járdán is, amely padokkal volt elbarikadirozva. A gépfegyverek mellett egy lövészárók-ágyu is ott ásitott a gyalogjárón. A gyalogjáró előtt állandóan teherautomobilok állottak fegyverekkel és municióval megrakodva. A terroristák közül sokan naphosszat a palota előtt ültek, többen

közülök pedig fel s alá járva feltüzött szuronnal teljesítettek szolgálatot.

Május 1-én nagy ünnepségeket rendezett a tanácskormány. Az egész város vörös zászlóerdőbe öltözött. A főtereken az orosz bolsevizmus vezéreinek szobrait helyezték el. Különösen nagy díszbe öltöztették a terroristák a Batthyány-palotát, amelynek falait teljesen beborították a vörös drapériák. Az épület közepén egy nagy festményt helyeztek el, amely egy felfegyverzett marcona külsejű terroristát ábrázolt, amint a kapitalizmust szimbolizáló kigyót maga alá teperi. A festmény körül zöld galyak között villamoslámpák viágítottak. Az épület előtt egy óriási gipszből készült Lenin-szobrot helyeztek el. A palota legfelső emeletén hosszában vörös alapon fehér vászonból készült betüket helyeztek el, azt, hogy »Lenin-fiúk«. Ettől kezdve nevezték őket Lenin-fiúknak . . .

A palota belsejét valósággal várszerűen rendezték be. Elhelyeztek benne hat 14-es és ugyanannyi kilences aknavetőt, közel huszonöt gépfegyvert, több gyalogsági ágyut és igen sok municiót. Ezenkívül minden Lenin-fiúnak is több fegyvere, kézigránátja és pisztolya volt. A palota pincéjét kinzókamrává rendezték be. Akit ide hoztak, arra a legrémesebb borzalmak vártak. Tűszúrásokkal, gummitalpatokkal, ütlegelésekkel kinozták az embereket, papírvágókést vagy vonalzót dugtak áldozataik torkába. Az áldozatokat előbb rendszerint levetkőztették és amikor az ütlegeléstől összeesve már a földön vergődtek, szöges csizmájukkal tapostak rájuk. Így vallattak a Lenin-fiúk.

Hogy hány ember lelte halálát ebben a kinzókamrában, azt még mindig nem sikerült pontosan megállapítani. A Lenin-fiúk vallomásaiból azonban kitűnik, hogy mind-egyikük legalább tiz-husz emberrel végzett. A kiszenvedett emberek holttestét éjnek idején bedobták egy teherautóba és levitték a Dunapartra, ahonnan behajították a Dunába. A Lenin-fiúk akárhányszor szavazással döntöttek a pincébe került emberek sorsa fölött. Egy ily szavazásnak köszönheti például a Pesti Hirlap című napilap főszerkesztője

Dr. Légrády Imre életét. A főszerkesztőt a Lenin-fiúk bevitték a Batthyány-palotába. Néhány terrorista megakarta gyilkolni, tekintettel azonban arra, hogy a főszerkesztő vak, az egyik Lenin-fiú indítványára szavazást rendeltek el sorsa fölött. Ezután szótöbbséggel úgy határoztak, hogy életben hagyják.

Volt egy jelszavuk, az a szó, hogy »gajdesz«. Ezt a szót Szamuely hozta Oroszországból és annyit jelent hogy: toka. A Lenin-fiúknál ez a szó annyit jelentett, hogy: megölni. Akit el akartak tenni láb alól, arra csak azt mondták, hogy: gajdeszbe kell küldeni. Később meg rövidítették ezt a szót és az elítéltek aktájára, ha volt ilyen, csak ezt a két betűt vezették rá: »gd«. Ez megölést jelentett.

A Batthyány-palota sötét borzalmainak hireivel tele volt az egész főváros és nagy felháborodást váltottak ki a munkásság körében is. A munkásság szakszervezetei már május hó folyamán erélyesen követelték, hogy a kormány oszlassa fel a Lenin-fiúk gárdáját. Kivánatosnak tartotta volna ezt maga Kun Béla is, aki féltékenyen nézte Szamuelynek terroristái révén egyre növekvő hatalmát. Tudni kell, hogy a Lenin-fiúk voltaképpen vezére Szamuely volt, aki rendkívül sokra becsülte és kényeztette őket. A Lenin-fiúk viszont szentírásnak vették Szamuely minden szavát és parancsát és valósággal istenítették őt. Szamuely volt a tanácskormányban a Lenin-fiúk főprotektora és minden terv, mely a terroristák leszerelését célozta, megtört az ő ellenállásán. Csak egy koncesszióba volt hajlandó belemenni a közönség megnyugtatója érdekében: a Lenin-fiúk gárdájának látszólagos leszerelésébe.

Az ellenforradalmi mozgalmak megfigyelésére és radikális elfojtására éppen ebben az időben állították fel a belügyi népbiztosság kebelében az u. n. »politikai nyomozó osztály«-t. Ez kapóra jött és a Lenin-fiúk ügyét ezzel kapcsolatban oldották meg. A politikai nyomozó osztály részére egy karhatalmi szervezetet létesítettek és

ennek kötelékébe átvették a terroristák legnagyobb részét. Akit a Lenin-fiúk közül ide nem vettek fel, az bizonyára nem mutatott eladdig elég elszántságot és rettenhetetlenséget. Az ilyképp alkalmatlannak talált Lenin-fiúkat beosztották a vörös hadseregbe. A legvadabb Lenin-fiúk azonban továbbra is a fővárosban maradtak és borzalmas kegyetlenkedéseiket ettől fogva mint a politikai nyomozó osztály karhatalmi »szervei« folytatták. A helyzet tehát végeredményben semmit sem változott.

A Batthyány-palotát kiürítették és a karhatalommá szervezett Lenin-fiúk újabb szállásául a parlament épületének főrendiházi szárnyát bocsátották rendelkezésre. A Lenin-fiúk ide hozták át kinzókamrájukat, ahol sok szerencsétlen ember szenvedett ki a Lenin-fiúk kezei között. Az áldozatok holttestét a parlament lépcsőjéről a Dunába dobták.

Itt talán még vadabbul tobzódtak a Lenin-fiúk, mint a Batthyány-palotában, úgy hogy a munkásság rövidesen ennek a karhatalomnak a feloszlását is követelni kezdte. Végre is nem sokkal a bolsevizmus összeomlása előtt az olasz misszió beavatkozására a Lenin-fiúkat a parlamentből is elhelyezték, még pedig egy a főváros központjától messzeeső területbe. Amikor azután a román hadsereg megkezdte az offenzívát a tanácskormány hadserege ellen és egyre jobban közeledett a magyar főváros felé, a Lenin-fiúk innen is elszéledtek. A proletárdiktatura összeomlása után azonban majdnem valamennyiüket elfogták.

A vezér

A Lenin-fiúknak egy 27 éves fiatalember volt a vezérük. Cserny Józsefnek hívták. A vérengzésben méltó társa Szamuellynek.

Cserny egy csendőrőrmester fia. Apja korán elhunyt. A fiatal Cserny a børszakmában inaskodott és mire az inassorból felszabadult: 18 éves korában bevették a ka-

tonasághoz, ahol tengerész lett. 1918-ban szabadságot kért, Budapestre jött és innen valahogyan kiment Moszkvába, ahol belépett a bolsevik agitátoriskolába. Decemberben jött vissza Budapestre, immár mint kiképzett agitátor.

A magyar fővárosban Cserny azonnal hozzálátott a tengerészek között az agitációhoz. Jó svádájú, nagy akaraterejű, mindenre képes, elszánt ember volt és fellépésével elérte, hogy a tengerészek csakhamar őt tekintették vezérüknek, akit vakon követtek.

A bolsevizmus uralomrajutásával Szamuelyt őt biztatta meg a terror-csapat megszervezésével. Ő hajszolta fel a főváros söpredékét, a betőröket és rablógyilkosokat. Legényeit mind maga választotta ki. Kékszemű és szőkehajú embert például nem vett fel a Lenin-fiúk közé, mert ezeket ábrándozóknak tartotta.

A magánautomobiloknak az utcán való erőszakos lefoglalása az ő eszméje volt. Már az első napokban 21 autó fölött rendelkezett, ezek között volt Károly exkirály és József főherceg automobilja is.

A Batthyány-palotában az első emeleten rendezkedett be. Asztalán kések, beretvák, patronok voltak. Testhez álló kabátot, bricsesz nadrágöt viselt. Csizmaszárában hosszú vadászkést hordott. Ha parancsokat osztogatott, elővette ezt a kést és ezzel hadonászott a levegőben. Fején szobájában is állandóan sportsipka volt, amit mélyen a szemébe huzott, a nyaka köré pedig egy nagy sál volt csavarva. Olyan volt, mint egy haramia-vezér. A Lenin-fiúk között nagy is volt a tekintélye; a parancsa szentírás volt. Fokozta a tekintélyét, hogy Szamuelyt, akinek legkedvesebb embere volt, állandóan becézgette és mindenki előtt a legnagyobb előzékenységgel beszélt vele. Gögös volt és a dolgaiba nem türt beavatkozást. Kun Béla több ízben szerette volna hatalmát megnyirbálni, de nyiltan nem mert vele szembeszállani. Csernyvel szemben mindenki tehetetlen volt.

Cserny maga is tudott arról, hogy különböző tervek készülnek ellene s tartott attól, hogy esetleg éjszakának idején meglegpik. Ezért sohasem feküdt ágyba és éjszánként teljes vértezetében egy pamlagon aludt, szobája előtt pedig a legmegbízhatóbb Lenin-fiúkból alakított testőrsége teljesített szolgálatot.

Cserny egyébként kegyetlen volt a végtelenségig. Egy izben letartóztattak egy kávéházi asztaltársaságot élén egy rendőrfogalmazóval. Az volt a vád ellenük, hogy ellenforradalmat szőnek. A letartóztatottak a forradalmi törvényszék elé kerültek. A tárgyalás vezetésére Csernyt jelölték ki. Az egész tárgyalás nem tartott tovább néhány percnél. A vádlottak ügyvédje védőbeszédet akart tartani s beszédét a következő szavakkal kezdte meg:

— A hallhatatlan Jaurés szellemét idézem . . .

Nem folytathatta tovább, mert az elnöklő Cserny közbeszólt:

— Jaurés le van »stoppolva«. Egy percig beszélhet.

— De kérem — mondotta az ügyvéd, — itt kilenc ember életéről van szó!

Cserny kivette az óráját és szigoruan így szólt:

— Két percig beszélhet.

Cserny oda se figyelt a védő beszédére, csak az óráját nézte s amikor a két perc letelt, leültette a védőt. Ezután kihirdette az ítéletet, amely szerint a kilenc vádlott közül nyolcat halálra ítél. Azután, mint aki dolgát jól végezte, sietett le az autójához. Így dolgozott ez az ember.

A bolsevizmus összeomlásával megszökött a fővárosból és Németausztria felé vette útját. Utközben azonban elfogták.

Szamuelly katonái

A Lenin-fiúk egy csoportja kizárólag Szamuelly személyes rendelkezésére állott. Ez volt az ugynevezett mozgócsoport, mely onnan nyerte ezt az elnevezését, hogy a vidéki ellenforradalmi mozgalmak kitörésétől kezdve ugy-

szólván állandóan úton volt. A csoporthoz 28 Lenin-fiú tartozott. Ezekkel utazott Szamuely az ellenforradalmak leverésére és megtorlására. A 28 Lenin-fiú mindegyikének kezéhez sok vér tapad. Egyik Lenin-fiú például, Grünfeld Izidor a neve, egymaga 68 embert végzett ki, akiknek legnagyobb része katonatiszt volt.

Ezek a Lenin-fiúk valósággal mesterei voltak a borzalmas kegyetlenkedéseknek és akasztásoknak. Kötelet nem vittek magukkal. Minden esetben annak a községnek magának kellett megszerezni a kötelet, amelyben akasztottak. Rendesen a község főterének fáira kötötték fel a halálra ítélt embereket. Előbb felkötötték a kötelet a fára s aztán a halálraitélteknek a fák alá kellett állaniok. A hurkot rádobták a halálraitélt nyakára, meghuzták s aztán lógni hagyták az áldozatot. Néha kegyetlen tréfákat engedtek meg maguknak és az áldozat torkába nyultak. A fákon lógó embereket rendszerint kirabolták, még a cipőiket is lehuzták róluk.

Grünfeld maga elmondotta, hogy többször felkeresték az apácák zárdáit is s mindig egy-két apácát hurcoltak el magukkal, akiket megbecstelenítettek és válogatott kínzásokkal addig gyötörték, amíg ki nem szenvedtek.

Ilyenek voltak a Lenin-fiúk.

AZ ELLENFORRADALMAK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Az ellenforradalmak

(A falusi nép felkelése — A nyugatmagyarországi ellenforradalom — A vasutas-sztrájk — Egy pósthivatalnoknő levele — Atyját és fivérét kivégezték — 15 ember a bitófán — Szamuely távirata Kun Bélához — A dunamenti ellenforradalom — Kalocsa rémnapjai — 21 akasztás — A budapesti ellenforradalom — Monitorok lövik a Szovjetházat — Útcai harcok a fővárosban június 24. éjjelén — Egy napiparancs: »Egy pár száz hulla az nulla!« — Az olasz misszió a kivégzések ellen)

A bolsevik uralom alatt egymást érték az ellenforradalmi mozgalmak. Különösen június hó elejétől kezdve alig volt oly nap, amikor itt vagy amott ellenforradalmi jelenségek ne lettek volna észlelhetők. Az ellenforradalmakat az egyre fokozódó elégedetlenség váltotta ki. Az ország szigorú blokád alatt állott, ennél fogva áru sehonnán sem érkezett és a boltok hovatovább teljesen üresen állottak. A közönség semmit sem tudott vásárolni. Ezekben az időkben virágzott fel a csempész üzlet. A csempészek Bécsből a határon át csempészték be árukat, ezeknek azonban fantasztikus áruk volt. Egy pár harisnya például 200—250 koronába került. A városok — és elsősorban a főváros — kifogytak az élelmiszerekből is. A falusi földműves- és gazdanép egyre fokozódó haraggal zárkózott el a városiak elől és inkább elásta terményeit, de nem adta oda őket.

A falusi népet egyébként is kezdettől fogva a bolsevizmus legnagyobb ellenségeivé tette a birtokok kommunizálása, a magántulajdon megszüntetése. Az a parasztgazda, akinek a földje apáról-fiúra szállva maradt reá, vagy az a földműves, aki egy egész életen keresztül

csak egy célért küzdött, hogy t. i. egy kis földet vásárolhasson, amely az övé lesz és amelyet a fiára hagyhat, az a nép, amelynek lelkébe a magántulajdon szentségének gondolata ilykép századokon keresztül mély gyökeret vert, a magántulajdon megszüntetésének elvével nem barátkozhatott meg és mindenki, aki ezt az elvet hirdette és ennek megvalósítására törekedett, csakis ellenségét láthatta. Lényegesen fokozta a falusi népnek ezt az elkeseredett hangulatát az a körülmény is, hogy épen úgy, mint a városi lakosság, ő sem tudta ipari cikkekben felmerülő szükségleteit fedezni. Egy dunántúli község ellenforradalmi mozgalmának kitöréséhez például az a körülmény szolgáltatta a döntő okot, hogy a község lakosai kifogytak a sóból és ezt többé nem tudták beszerezni. Ezenkívül május hónapban már a vidéken is mindenütt megindultak a rekvirálások és a sorozások, amelyeknek erőszakos keresztülvitele végkép elkeserítette a falusi népet. A vármegyék élére állított kommunisták számos jómódu gazdát tuszul ejtettek és fogságba vetettek és maguk is megbizhatatlan, ellenséges érületű elemként kezelték a parasztságot, ami mind szintén hozzájárult ahhoz, hogy a nép elkeseredése végre kirobbanjon.

Az ellenforradalmi jelenségeket és mozgalmakat, amelyeket tapasztaltunk, voltaképen lehetetlen mind felsorolni. Általában megállapítható, hogy alig volt falu, ahol ilyenek fel ne merültek volna. Ezek az ellenforradalmak mind elszigeteltek voltak. Legnagyobb részük abban nyilvánult meg, hogy egy szép napon a falu népe kaszával, kapával, itt-ott puskával is felfegyverkezve nekirotondott a helyben levő vörös öröknek, azokat megfutamtotta, azután pedig a község vezetésére kirendelt kommunista politikai megbizottakat megverte és menekülésre kényszerítette. A megfutamtott kommunisták természetesen a legközelebbi városból nyomban megfelelő segítséget hoztak magukkal és leszerelték az ellenforradalmat. A legnagyobb baj az volt, hogy az ellenforradalmak elfojtására legtöbbször Szamuelyly jött el terroristaival az

illető községbe, akik azután kérlelhetetlen vandalizmussal pusztítottak, gyilkoltak és akasztottak.

A megszámlálhatatlan ellenforradalmak sorából három nagy ellenforradalom emelkedik ki, ezek: a nyugatmagyarországi, a dunamelléki és a fővárosi ellenforradalmak.

A nyugatmagyarországi ellenforradalom

A nyugatmagyarországi ellenforradalom június első napjaiban azzal indult meg, hogy a szombathelyi vasutasok sztrájkba léptek. A vasutasok kék pénzben követelték fizetésük kiutalványozását s ennek a követelésüknek a sztrájkjal akartak erős nyomatékot adni. A szombathelyi vasutasok példáját követték a soproniak és a székesfehérváriak is, sőt Budapesten a keleti pályaudvar személyzete is csatlakozott a sztrájkhoz. Ezt a sztrájkot azonban rövidesen leszerelték. A sztrájk vezetőit letartóztatták; a legveszélyesebb állomásokra géppuskás századokat vezényeltek ki. Emellett a vasutasok egy része erőteljesen a proletárdiktatura mellett foglalt állást és elítélte a sztrájkot, amely egyébként azáltal is sokat veszített erejéből, hogy a tanácskormány a vasutasok legfőbb követelését, a fizetéseknek kék pénzzel való kiutalását, teljesítette. A sztrájk ilyen körülmények között csakhamar véget ért.

A sztrájk azonban erős hatást gyakorolt a nyugatmagyarországi lakosságra, melynek túlnyomó része egyébként is nagy elégedetlenséggel szemlélte a bolsevik berendezkedéseket. A vasutas sztrájk hatása alatt a lakosságból kirobbant ez az elégedetlenség és itt is, ott is ellenforradalmi mozgalmak jelentkeztek. Ezek közül legerősebb volt a sopronmegyei. Június 8-án Cenk, Kapuvár és Csorna lakossága — túlnyomólag földművesek — felkerekedett és Sopron felé indult azzal a céllal, hogy onnan kiveri a vörösöket. Sopronból a cseh megszállás alá került Selmechányáról Sopronba helyezett bányászati főiskola kommunista érzelmű hallgatói vonultak fel a föld-

művesek ellen és csakhamar — minden vérontás nélkül — el is üzték őket. Ezzel az ellenforradalom voltaképp le is volt verve. Véressé ezt az eseményt Szamuelyly tette, aki nyomban leutazott terroristáival Sopronba és példátlan kegyetlenségeket vitt véghez.

A sopronkövesdi postakiadóné: Schmidt Erzsébet alábbi, a budapesti államügyészséghez beérkezett feljelentése megrázó képét adja annak, hogyan dolgozott Szamuelyly Nyugatmagyarországon is:

»Schmidt Mátyás, édesapám — írja — pénztáros volt a sopronkövesdi állomáson. Részt vett a dunántúli vasuti sztrájkban. Amikor június 7-én Szamuelyly Tibor és vezérkara autón a helyszínre érkeztek, apámat és 23 éves fivéremet, aki akkor véletlenül apám hivatalos helyiségében tartózkodott, az állomásról Szamuelyly pribékjei beszállították a faluba. Itt Szamuelyly Tibor elé vezették őket, aki kötelet kért a két szerencsétlen áldozat fölé hallatára. Apám ártatlanságát hangoztatta, fivérem pedig, aki a sorsát nem is sejtette, önmagát ajánlotta fel öreg édesatyja áldozatául. Apám azt hitte, hogy fiának nem lesz bánódása, megölelte, megcsókolta őt és elbucszott tőle. »Isten veled fiam, mond meg édesanyádnak, hogy ártatlanul halok meg, nincs senki, aki megvédjen!« Ekkor megragadták a pribékek és felkötötték egy körtefára a fia szemelättára, úgy, hogy a szerencsétlen öreg ember egy fél óráig vergődött a fán, míg a halál megszabadította szenvedéseitől. Fivéremet azalatt ott tartották. A szegény fiú rosszul lett atyja haláltusájának láttára, de azután ő reá került a sor. Kétségbeesve védekezett, küzködött, hiába, puskatussal ütlegelték és azután őt is felkötötték. Elvesztettük a családfőt, a kenyérkeresőt, az egyetlen fiút és anyámmal együtt ittmaradtunk gyámoltalanul.«

Csornán hét, Kapuvárott nyolc embert akasztatott fel Szamuelyly, Sopronban pedig két embert a város akkori szocialista vezetőségének tiltakozása dacára a temetőben agyonlövetett. Csornán szemtanuk szerint a halálraitélt emberek nyakán maga Szamuelyly igazgatta a kötelet.

A kapuvári kivégzések történetét egy szemtanu a következőkép mondja el:

— Szamuelly egy délelőtt kétszáz Lenin-fiúval érkezett Kapuvárra. A terroristák körülfogták Szamuellyt és előrenyújtott kezükben felemelték a kézigránátokat. Így jöttek be a faluba. Szamuelly kíséretével belépett az egyik házba:

— Maga az a Szabó vendéglős? — kérdezte a gazdától.

— Én vagyok, kérem szépen — felelte ijedt alázatossággal Szabó.

— Menjen a fa alá! — mondta kurtán Szamuelly.

Majd egy másik házba lépett be:

— Maga az a Kovács őrmester?

— Igen kérem, én vagyok.

— Menjen a fa alá!

Rövid idő múlva hét férfi és egy asszony állott a kapuvári templom fái alatt, kiket a Lenin-fiúk egyidőben akasztottak fel.

Ekkor, vállán fegyverrel, a Lenin-fiúk csoportján keresztül utat tört magának Szamuellyhez egy kapuvári születésű vörös katona. Megállt a népbiztos előtt, felemelte a kezét és tompán csak ennyit mondott:

— Elvtárs, Kapuváron elég volt!

Szamuelly megdöbbsent erre a váratlan vakmerőségre, de a katona tekintete, aki mozdulatlanul és sötéten állott előtte, olyan hatással volt reá, hogy elállott a további kivégzésektől és csapatjával együtt eltávozott Kapuvárról.

Szamuelly a kivégzések után kegyetlenül megdézsmálta a sopronmegyei gazdák élestárait és főleg pedig állatállományukat. Erről Szamuelly a következő, június 10-én kelt táviratában számolt be Kun Bélának:

A sopronmegyei ellenforradalmároktól szerzett zsákmány első részleteként a következőket indítottam utnak a közéletmezési népbiztosság címére:

Nagycenk állomásról a 351 vonattal Szombathely—Székesfehérváron át Budapest—Ferencváros pályaudvarra 16 vagonban 4 tehén, 15 ökör, 45 növendékmarha, 4 bika, 15 disznó, 35 süldő, 20 malac, 150 darab baromfi.

Németlövő állomásról 24 vagonban ugyancsak Szombathelyen át tegnap este a következőket indítottam el:

25 tehén, 14 bika és 96 tinó, 5 ökör, 39 borju, 166 darab sertés, 3 birka, 3 vagon baromfi, kb. 4000 drb.

Fertőszentmiklós állomáson a mai nap folyamán feladatott 100 darab marha.

Iván községből holnap indul utra Sopronon át 100 marha, 60 malac, 3 métermázsa zsír, 1 métermázsa füstölthús, 400 szárnyas.

A szállitmányt saját kísérelőkkel látjuk el; ugyszintén saját kísérelőt adtunk egy 25 vagonos cukorszállitmánnyal, amelyik ma indult el Budapestre.

Szamuely Tibor.«

Szamuely és terroristái egész Sopronmegyét felölták azokban a napokban. A megye egész lakossága fellelegzett, amikor Szamuely eltávozott a megye területéről.

A dunamelléki ellenforradalom

Junius huszadika körül vésztjósuló hírek érkeztek Budapestre a dunamelléki községekből. A hírek arról szóltak, hogy a Duna mellékén megmozdult az összes falvak népe és kaszával, kapával, itt-ott puskával is felfegyverkezve

Budapest ellen készülnek vonulni. A nagy ellenforradalmi mozgalom Kalocsa város környékéről indult ki. Kalocsa a magyar katolicizmus egyik legerősebb vára, érseki székhely. A mozgalom voltaképeni megindítója az volt, hogy a vallásügyek népbiztosa lentjárt Kalocsán és az ottani rendházakban a szerzeteseknél, valamint az apácáknál kihirdette a tanácskormány határozatát, amely szerint a diktatura a szerzetesi intézményt nem tűri meg tovább, otthonukat és vagyonukat állami célokra veszik igénybe s a szerzeteseknek, nővéreknek a legrövidebb idő alatt el kell hagyni otthonukat.

A hitszónok a kalocsai érseki székesegyházban prédikációja keretében adta ezt tudtára a hívőknek. A hívők körében — egyszerű földművesek, hithű katolikusok, — nagy felháborodást váltott ki ez a hír. Másnap reggel nagyobb tömeg, főként asszonyok, jelentek meg a községi direktorium előtt, tiltakoztak a rendelet ellen s kijelentették, hogy erőszakkal meg fogják akadályozni annak végrehajtását. Az eredmény az volt, hogy az ottani direktoriumi elnök a hitszónokot, valamint az egész kalocsai érseki papi testületet, számszerint 10 papot azonnal letartóztatta és szuronyos vörös katonák között felszállította Budapestre a forradalmi törvényszék elé. Itt a vádbiztos mindnyájukat bezáratta.

Hogy ez mennyire felháborította a kalocsai népet, annak legjobb bizonyítéka az volt, hogy maga a kalocsai szociálista-kommunista párt felterjesztést intézett Budapestre, amelyben követelte a „tuszok“ azonnali szabadonbocsájtását.

Június 20-án a kalocsai nép megtámadta a vörös őröket s ezeket megfutamtotta. Budapestre egyre-másra érkeztek a falvakból a táviratok, amelyekben a tanácskormány politikai megbizottai sürgős segítséget kértek az általános felkelés ellen. Június 22-én már azt jelentették a fővárosba, hogy a felkelők minden telefon- és távirda-összeköttetést megszakítanak s felszedik a vasuti sineket. A falusi nép nemzeti színű zászlók alatt gyüle-

kezve minden községben visszaállította a régi községi elöljáróságokat s megindult Budapest felé.

Az ellenforradalom letérésével Szamuely Tibort bizták meg, aki nagy apparátussal látott hozzá feladatának keresztülviteléhez.

Autókra szerelt gépfegyverekkel, ágyukkal, kézi-gránátokkal rohantak terroristái az ő vezetése alatt számtalan teherautón községről községre. Miután az ellenforradalomnak nem volt katonai vezetése, igen könnyen és gyorsan foglalták el egymásután a falukat és Szamuely utasítása alapján minden községben csak úgy találomra kiválasztva 3—4 embert felakasztottak. Az ellenforradalmi felkelés vezetői már mind elmenekültek, úgy hogy teljesen ártatlan embereket ért a halálos ítélet.

Dunapataj

Egy Dunapataj nevű község határában Szamuely formális harcba bocsátkozott a néppel. Szamuely emberei gépfegyverekkel dolgoztak, úgy hogy itt közel háromezáz gazda holtteste maradt a csatatéren.

Dunapatajon minden háznak van halottja. A terroristák mint dühödt fenevadak rohantak végig az utcákon s akit az utcán találtak, lelőtték. Egy fiatal cipészegédet, ki előtte való nap jött menyasszonyát meglátogatni, éppen a kapuban találtak, megragadták és folyton ütlegelve, pofozva a paplak elé kísérték és fölakasztották. Szóhoz sem juthatott. Teljesen ártatlan volt mindenféle ellenforradalomban. Egy felvidékről való pénzügyi szemlést, ki feleségéért és két gyermekéért ment le Dunapatajra, az udvarból elhurcolták és felakasztották. Huszonhárom embert akasztottak föl, fiatal legényeket és öreg embereket vegyesen, minden ítélet és kihallgatás nélkül.

Aki csak utjukba került, megfogták, vitték a paplak elé s ott egymás után akasztották fel a szerencsétleneket. A községben két cséplőgépész lakott, mindkettő családos

munkásember, egyiknek több gyermeke volt. Ezeket elhurcolták lakásukról, az utcán kicsavarták a kezüket, lábukat, az ordító és jajgató embereket a fák alá dobták és az ő jajgató ordításuk közben huzzák fel a fára a többi szerencsétlen áldozatokat. Az akasztást oly módon végezték, amilyenre még aligha volt példa a kivégzések történetében. Készakarva-e, vagy tudatlanságból, oly rosszul hurkolták meg a kötelet, hogy egyik-másik test félóráig rángatódzott, dobálta magát és vonaglott a kötélén.

Közben a pribékek egymásután hurkolták a paplak elé az áldozatokat, csupa ártatlan és szegény embert, mert a gazdag emberek, akik az ellenforradalomban részt vettek, kocsival s lovaikkal, mielőtt a vörösök bevonultak volna, elhajtattak. A felakasztott embereket, amikor még a fán lógtak, haldoklás közben is verték, pofozták és pipát, galyakat és más tárgyakat dugtak a halott emberek szájába és kezébe.

A terroristák másik csoportja a házakba rohant be. Ahol érték, a lovak, a tehenek mellett az istállókban lőtték le az embereket és fiatal legényeket. Egy 60 éves öreg süket emberhez berohant két terrorista s ráordítottak, hogy adja elő a fegyverét. Az öreg nem hallotta, nem is értette, mit akarnak, kezét mellére téve, felelni akart. Kezét és mellét keresztül lőtték. Nem halt meg rögtön, még hetekig kinlódott összeroncsolt kézzel és átlőtt mellel.

Hogy hány embert löttek agyon, nem állapítható meg, mert a haláleseteket nem anyakönyvezték. Négy óra hosszáig tartott a rémséges gyilkolás. Az utcákon mindenütt holttestek heverték. Vér szívárgott az árkokba s Dunapatajon legendákat beszélnek egy asszonyról, aki, mikor férjét az udvarból elhurcolták, utána szaladt, s mikor a terroristák a paplak előtt, hogy hamarabb készek legyenek áldozatukkal, felakasztás helyett agyonlőtték, férjét a földről két kezével felkapta, átnyalábolta, s hazáig szaladt a haldokló emberrel.

Az asszonyokat és leányokat kiállították az udvarra és mellükön szétnyitva a ruhát, meztelen testükre tették a fegyvercsövet és így szólították fel annak a megmondására, hol vannak a férfiak? Az asszonyokat nem gyilkolták le, de elvittek házaikból mindent, az összes butorokat, ruhákat, ágyneműket, teheneket, baromfit, lisztet, fát, edényeket s csak a puszta falakat hagyták meg. Mintegy 130 ember menekült el Dunapatajról, ezek házait teljesen kirabolták, földjeiket és vagyonukat pedig állami tulajdonnak jelentették ki.

Kalocsa

Szamuellyék Dunapatajról Kalocsa felé vonultak. Junius 23-án este érkezett az a hír Kalocsára, hogy Szamuellyék közelednek. Éjjel 12 órakor Kalocsán félrehúzták a harangokat s a város éjjeli őrei bekopogták a polgárok ablakain, hogy azonnal vonuljanak a városháza elé. A városháza erkélyéről valaki kihirdette Szamuelly üzenetét, amely úgy szólt, hogy ha bárki ellennállást tanusítana, Kalocsát rommá löveti. A kalocsaiak elhatározták, hogy miután védtelenül állnak, megadják magukat Szamuellynek.

Ezután mindenki hazament a lakására. Reggelig csend volt a városban. A kora reggeli órákban már bevonultak a városba a terroristák. Szamuelly a törvényszék épületében ütötte fel a szállását. Nemsokára megkezdődött a tárgyalás a törvényszék esküdtszéki termében. Szamuelly az elnök székét foglalta el s az előtte levő asztalra helyezte revolverét. Az esküdtek helyén Lenin-fiúk ültek. Ezeknek kollegái egymásután cipelték be az összefogdosott polgárokat és földműveseket. Szamuelly többnyire csak annyit kérdezett tőlük, hogy »burzsoák-e« vagy, hogy van-e vagyonuk s ha igennel feleltek, Szamuelly máris küldte őket a bitó alá.

A halálraitéltek hozzátartozói nem is tudták, hogy mi történt elhurcolt emberükkel, azt hitték, csak vallatják

őket. Anyák és feleségek egész nap örületben várták haza legkedvesebbjeiket és csak másnap tudták meg, amikor már nem lehetett többé titkolni, hogy mi történt.

21 embert akasztottak fel az érseki szeminárium előtti fákra, többek közt egy tanítót, egy gazdag kereskedőt, az érseki uradalmi tisztartót és más sok ártatlan embert. Az akasztások barbár módon történtek, az áldozatok igen sokat szenvedtek és nehezen haltak meg. Mikor a halálra ítéltet a fához vezették, azt mondták nekik, most már elmehetnek, szabadok lesznek s a mikor ezek fellélekezve 30–40 lépésre távoztak, utának szaladtak és újból az akasztófa alá hurcolták őket és ekkor végezték ki. A holttesteket másnap délelőtt 10 óráig a fákra hagyták. Kalocsán ezenkívül mintegy kétszáz embert tartóztattak le és a lakosságra öt millió hadisarcot róttak ki.

Az egész város zokogott a szörnyű esemény hatása alatt, de senki sem mert panaszkodni. Olyan rettegésben éltek az emberek, hogy még legjobb ismerősükkel, vagy barátjukkal sem mertek szóba állni. Mindenki lakásán tartózkodott, imádkozott és sirt.

Másnap reggel Szamuely eltávozott vezérkarával egyetemben. A visszamaradt hóhérok leszedték a holttesteket a bitókról s két stráfkocsin kivitték a katolikus temetőbe. Egyházi szertartást nem engedélyeztek s a hozzátartozók közül sem volt szabad senkinek megjelennie az elhantolásnál. A városban még hetekig dermedt rémületben éltek az emberek.

Pestmegye egész déli részén rombolás, pusztítás, özvegyek, árvák sirása és nyomora jelezte Szamuely útját.

A budapesti ellenforradalom

A budapesti ellenforradalom június 24-én tört ki, tehát körülbelül egybeesett a dunamelléki felkeléssel. A kettő között volt is valamelyes kapcsolat. A koncepció az volt, hogy a falvak felkelése le fogja kötni a vidéken

levő vörös katonákat, sőt esetleg a fővárosból is el fog vonni katonai erőket, a fővárosban megmaradó csekély erőket pedig le fogják szerelni az ellenforradalmárok. A mozgalomnak három főtenyezője volt: a budapesti tüzérség tisztikara, mely a tüzérségi legénység egy részével is rendelkezett, továbbá a katonai Ludovika-Akadémia növendékei és tanári kara, végül pedig az óbudai kikötőben horgonyzó három monitor. A fővárosi munkásság közül az ellenforradalom vezetői csupán az újpesti Wolfner-féle bőrgyár munkásaiban bíztak. A megállapodás az volt, hogy az ellenforradalom kitörésére a tüzérségi laktanyában leadandó lövések fogják a jelet megadni. Délután 4 órakor le is adták a lövéseket, amelyek általános riadalmat okoztak az egész városban. Senki sem tudta, mi történt, sokan azt hitték, hogy a főváros közelében tüzérségi gyakorlatok folynak.

A lövésekre az óbudai kikötőben a három ellenforradalmár monitor kitűzte a nemzeti színű zászlót és megindult a Dunán. Menetközben érintették a Margitszigetet, ahova néhány lövést leadtak, azután folytatták utjukat a Szovjetházzá alakított Hungária-szálló elé. Itt megállapodtak s néhány lövést adtak le a Szovjetházra. Egy gránát letépte a szálló egyik balkonját, egyéb baj azonban nem történt. A Szovjetházban és körülötte levő készülség nyomban kirohant a Dunapartra és gépfegyvertűzet zuditott a monitorokra. A monitorok ezután eltávoztak.

A tüzérségi kaszárnyában a kritikus pillanatban felfordult a helyzet. Néhány kommunista érzelmű katona a legénységet eltántorította tisztjeiktől, úgy, hogy rövidesen az egész tisztikar a legénység foglya lett. A tiszteket nyomban le is tartóztatták.

Újpestre a tanácskormány megbízható vörös csapatokat küldött, akik rövid, de véres összecsapás után az újpesti ellenforradalmat teljesen elfojtották. A összecsapásnak több halottja is volt.

Legerősebben tartották magukat a Ludovika-Akadémia növendékei. A kormány csapatai körülvették a Ludovika kertjét. Itt egész este és éjjel folyt a harc, melynek a polgári lakosság köréből is számos áldozata akadt.

A Ludovika növendékeinek egy része még a délután folyamán megszállta az egyik telefonközpontot és itt befészkelte magát. A kormány ide is kivezényelt csapatokat, amelyek a legkomolyabban hozzáálltak az épület megostromlásához. A harc itt volt a legerősebb. Sortüzek és gépfegyverek kattogásának zaja töltötte be az egész környéket. A harc belenyult a késő éjszakai órákba, miglen a Ludovika növendékei — látva kitartásuk céltalanságát — megadták magukat. Valamennyiüket elfogták.

Mérhetetlen izgalom uralkodott az egész fővárosban. A tanácskormány statáriumot hirdetett ki. Elrendelték, hogy esti 8 órára mindenkinek otthon kell lennie, a kapukat be kell zárni, az ablakokat be kell csukni, a függönyöket le kell huzni és a lámpákat a lakásokban el kell ojtani. Katonák járták be az utcákat és ahol nyitott ablakot láttak, vagy ahol világosság szűrődött ki az utcára, ott puskájukat az ablakra irányítva, felkiáltottak:

— Becsukni az ablakot! Lehuzni a függönyt! El-ojtani a lámpát!

Ahol ennek rögtön nem engedelmeskedtek, ott fel-lőttek.

Két vörös ór például a Dunapart közelében egy bérpalota harmadik emeletének egyik ablakából világosságot látott kiszűrődni. Ezt közölték időközben odaérkező többi társaikkal, mire hárman közülök behatoltak a házba és berontottak egy Madarász Béla nevű orvos-növendék szobájába, aki éppen szigorlatra készült. Kérdőre vonták, hogy miért ég a szobájában a villany, mire ő kijelentette, hogy vizsgára készül. Ezt azonban nem hitték el neki, kezeit összekötözték és lekisérték az utcára. Az utcán újra nekiestek és rohamkéssel hasbaszúrták. A közben odaérkező terroristák rohamkésüket szintén Madarász

testébe döfték. Ezután elvették értéktárgyait és a haldokló orvosnövendéket egy szemetes kocsira tették, a Duna-hidra vitték és a hid pillérei közt a Dunába dobták.

A vörös katonák ugyyszólván minden házban ellenforradalmárokat sejtettek, behatoltak a lakásokba, lövöldöztek és egyre-másra tartóztatták le az embereket. A József-körúton egy bérpalotára egész sortüzet adtak le. Egész este és éjjel lövöldözések zajától volt hangos a főváros. Igen sokan megsebesültek. A kórházakba egymásután szállították a sebesülteket. A kormány csapatainak sorában ötven volt a súlyos sebesült, halottjuk tizenhat volt. Ennél is sokkal több volt azonban az ellenforradalmárok vesztesége, amely nem is volt pontosan megállapítható. Többen az utcán golyótól találva veszítették életüket.

Az esti órákban már nyilvánvaló volt, hogy az ellenforradalom kudarccal járt. Aznap éjjel senki sem tudott aludni a magyar fővárosban...

A főváros óriási izgalma másnap sem csillapodott le. A villamosközlekedés szünetelt, mindenki az utcán volt és az emberek nagy csoportokban tárgyalták az eseményeket. Mindenki Szamuelytól és terroristáinak bosszujától tartott, akik teherautókon, puskákkal, kézigránátokkal és gépfegyverekkel felszerelve járták be a várost. Tuszokat fogtak.

A déli órákban a Dunán újra megjelentek a monitorok és ismét leadtak néhány lövést, azután déli irányban eltűntek a Dunán. Ez ismét a végsőkig fokozta az izgalmakat. A Dunapart környékét elzárták a közönség elől, barrikádokat emeltek, ágyukat vontattak fel, puskákból és gépfegyverekből lövöldöztek a Belvárosnak máskor legforgalmasabb utcáin és terein. A lakosság általános rémülete csak a késő délutáni órákban csillapodott le valamelyest, ámbár még mindig tartottak a monitorok visszaérkezésétől. A monitorok azonban többé nem jelentkeztek, mint utóbb megtudtuk: a Dunán átmentek a szerbekhez.

A kommunisták az ellenforradalmárok kiméletlen kivégzését követelték. Letartóztatták a Ludovika-Akadémia

összes növendékeit s lakásonként kutatták fel az összes gyanus tiszteket is, akiket szintén letartóztattak. A városban mindenki csak arról beszélt, hogy valamennyiüket kivégzik-e.

Az áldozatok sorában a legelsők között volt a tüzérségi tisztikar két tagja: Lemberkovics Jenő százados és Filipecz Dezső főhadnagy. Mindkettőjüket még az ellenforradalom első órájában a tüzérségi laktanyából egyenesen a vörös őrség parancsnokságára vitték, ahol őrizetbe vették őket.

Alig egy félórával ezután történt, hogy a nemzet színü lobogó alatt hajózó monitorok megjelentek a Dunán, szemben a vörös őrség épületével. Az egyik vörös őr ekkor megragadta a két tisztet és a nyitott balkonra akarta őket kitolni, mert a golyók épen oda verődtek, de szándéka a tiszték ellenállásán meghiúsult. Erre a vörös őrségnek Weisz Fülöp nevű politikai megbízottja revolverét elővéve rálőtt a két tisztre. Mindakét lövés talált és a tiszték összeestek.

Weisz Fülöp ezt az eseményt a hozzá tartozó századok legénységével s azok parancsnokaival külön napiparancs alakjában közölte. A napiparancs így szólt:

»Tájékoztató közlés a vezetésem alatt álló századok legénységeinek és azok parancsnokainak.

Tegnap délután 5 órakor mentem a hadosztály parancsnoksághoz. Amint a Lánchida értem, feltűnt a Dunán uszó 3 monitor nemzetiszínü zászlóval. A Dunán cirkáltak fel és alá, majd gépfegyverrel löni kezdték a volt főkapitánysági épületet. Én ekkor a főparancsnokságnál tartózkodtam, ahova később 14 tisztet hoztak, akik »parancsnoki« minőségben azt a disznóságot követték el, hogy a tüzérségi laktanyában a legénységet rutul becsapták. Mintha a hadügyi népbiztosság parancsára cselekednének, kiadták a félrevezetett legénységnek a parancsot az ujbpesti hidfő lövetésére. Le is adtak kb. 16 lövést,

csakhamar azonban a legénység rájött, hogy a disznó Huligánok becsapták őket, letartóztatták mindnyájukat a kétfőczinkos kivételével, akiknek sikerült meglógni, azonban nemsokára ezeket is elfogták és előállították. Itt, épen a kihallgatásuk alatt, hirtelen gépfegyverrel löni kezdték a hadosztályparancsnokságot, mire ez a két, emberi mivoltából kivetkőzött állat a tumultusban fegyvert ragadott, de még mielőtt használhatták volna, ott a helyszínen mind a kettőt egy-egy lövéssel leteritettem.

Elvtársaim! Ha elvünkről van szó, egy pár száz hulla, az nulla!

Épen azért elvtársaim csak bátorság és kitartás és eszménkhez, elveinkhez tántoríthatlan ragaszkodás, akkor mienk a győzelem. Éljen az igazi proletárdiktatura!

Weisz, politikai biztos.»

A forradalmi törvényszék már másnap több halálos ítéletet hozott. Ugy volt, hogy a halálos ítéleket a főváros egyik legismertebb pontján, az Andrassy-út és a körutak keresztezése által alkotott u. n. Oktogon-téren délután nyilvánosan fogják vérehajtani. A térre már a kora délutáni órákban nagy katonai készültség vonult ki. A teret és az egész környéket belepte a közönség. Bitófákat nem állítottak fel; a terv az volt, hogy az ivlámpák vasoszlopaire fogják az elítélteket felhuzni. Az ezrekre menő tömegben percről-percre nagyobb izgalom vett erőt. Este 6 órakor már megmozdulni sem lehetett az ember-sokaságban. Az akasztásból azonban nem történt semmi.

A budapesti olasz miszió vezetője: Romanelli alezredes közbelépett és fellépésével megakadályozta a halálos ítéletek végrehajtását. Egyidejűleg az entente nevében jegyzéket intézett Kun Bélához, amelynek szövegét a lapoknak is közölniök kellett a közönség megnyugtatósára. A jegyzékben a következőket írta az olasz alezredes:

»Követelem, hogy az utolsó események folytán kezébe esett tuszok és politikai foglyok életét minden kivétel

nélkül respektálják, még azokét is, akik fegyverrel kezükben estek foglyul. Emlékeztetem Önt és kormányának minden tagját, hogy önök együttesen és egyénenkint felelősségre lesznek vonva, ha az erőszakos rendszabályok valóban végre lesznek hajtva.»

A forradalmi törvényszéken azután még napokig folyt a letartóztatott ellenforradalmár tisztek és Ludovikások ügyeinek tárgyalása. A tárgyalásokon állandóan jelen volt az olasz misszió egyik kiküldöttje, aki a halálos ítéletek végrehajtásának felfüggesztését ellenőrizte. A legtöbb tisztet több évi fegyházra, a Ludovika növendékeit pedig »javító munkára« itélték.

A statárium még hosszú ideig érvényben maradt, ugyszintén a nyolc órai szigorú záróra is. Nyolc óra után senkinek sem volt szabad az utcán tartózkodni. Csakis névre szóló, külön e célra kiállított igazolvánnyal lehetett esti nyolc óra után az utcán járni. Ilyen igazolványt pedig alig néhány ember, főleg nyomdászok és újságírók, kaptak.

Budapest lakossága a legforróbb nyári napokban már este 7 órakor a lakásokba zárkózott. Ilyen szomorú és izgalmas napjai még nem voltak a magyar fővárosnak.

AZ ÁLDOZATOK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Az áldozatok

(Návay Lajos — Egy gróf megmentője — Dobsa zászlós — Két államtitkár — Egy kereskedő — Berend orvosprofesszor — Három csendőrtiszt mártíromsága — Autentikus adatok)

A bolsevizmus alatt véghezvitt kegyetlenkedéseknek és a terrornak rengeteg áldozata van. A kommunisták kezdettől fogva mindvégig tuszokat ejtettek. Ezek közül igen sokan halálukat lelték a Lenin-fiúk kezei között. De megtették a Lenin-fiúk azt is, hogy ötletszerűleg lefogtak embereket, akiket azután kivégeztek. Ezek voltak az úgynevezett „egyéni akciók”, amelyekért senki sem vállalt felelősséget. A legtöbb áldozata azonban az ellenforradalmi mozgalmaknak volt. Ezeknek a mozgalmaknak az elfojtása során számtalan embert öltek meg, különösen ott, ahol az ellenforradalom megtorlására Szamuely jelent meg gárdistáival.

Az alábbiakban felvonul a legnevezetesebb kivégzések véres képe, de meg kell jegyezni, hogy ez csak igen halvány tükre azoknak a tömeges vad kegyetlenkedéseknek, amelyek a terroristák neveit oly rettegetté tették.

Návay

Návay Lajos, a magyar képviselőház volt elnöke, a magyar politikai élet egyik kimagasló alakja, volt talán a terroristák legelső áldozata. Návay Lajos a magyar parlament legliberálisabb tagjai közé tartozott, egyike volt azoknak, akik a legelső sorban küzdöttek a választójogi reformért. Návay a forradalom kitörésekor visszavonult csanádmegyei birtokára, Makó város közelébe.

Makón április havában ellenforradalmi zendülés tört ki. A zendülés elfojtására és megtorlására terroristákat küldtek le Makóra. A terroristák Makón a társadalom előkelőségeiből tuszokat szedtek. Ezek között volt Návay Lajos is egy unokaöccsével és Makó helyettes polgármesterével. A terroristák mindhármukat vonatra ültették azzal az elhatározással, hogy felhozzák őket Budapestre. Útközben azonban megváltoztatták tervüket és Kiskunfélegyháza állomáson kiszálltak a vonatból. Magukkal cipelték három foglyukat is.

Az állomás közelében a terroristák hozzáláttak egy sir ásásához. A sir alig volt fél méter széles. Návayékat a gödör mellé cipelték és ott beléjük lőttek. Miután a lövések nem voltak halálosak, a terroristák nekiestek áldozataiknak s késeikkel addig szurkálták őket, amig mozogtak.

Azután valósággal begyömösölték őket a sirtgödörbe.

Egy gróf megmentője

Gróf F e s t e t i c h Sándor földesur dunántuli birtokán tartózkodott akkor, amikor a kommunista kormány az uralmat átvette. A népbiztosok gróf Festetich Sándort az elfogandó és letartóztatandó tuszok listájára vették fel.

Lakott a gróf falujában egy jóra való kereskedő ember, S z i g e t i Gusztáv, aki menedékhelyet adott Festetich Sándornak addig, míg biztosabb helyre juthatott. Ennek volt köszönhető, hogy amikor a terroristák megjelentek a faluban, már nem találták meg a gróft s bosszuságukat csak a grófi kastély kincseinek elrablásával enyhíthették. Természetesen nyomban megindult a nyomozás annak kiderítésére, ki volt az, akinek segítségével gróf Festetich Sándor menekülhetett. Így vezették el a szálak a kereskedőhöz, Szigeti Gusztávhoz, akit azonnal elfogtak és Veszprém városába hurcoltak a vörösök parancsnoka elé. Itt beismerte bűnét, hivatkozott arra, hogy gróf Festetich Sándort az egész község szerette s amit tett,

ugyanézt bárki megtette volna helyette. A védekezés hiábavaló volt. Halálra ítélték.

Az ítélet végrehajtása végett átadták őt egy terroristának. Ez a terrorista kocsira ültette a kereskedőt és elvitte magával a Balaton-tó partjára. Itt egy ideig a parton gyalogoltak, majd a terrorista bevitte áldozatát a vízbe, kezeit hátrakötözte és közölte vele, hogy ki fogja végezni.

Maga a terrorista beszéli el, hogy könnyörgött neki a halálra ítélt ember. Hivatkozott családjára, beteg feleségére, gyerekeire, felajánlotta a zsebében levő 15.000 koronáját is váltságdíjul. A terrorista azonban hajthatatlan maradt, elővette revolverét és a vele szemben álló kereskedőt főbelötte. Kétszer lött rá, de a szerencsétlen ember még mindig életben maradt, mire a rohamkés szerepe kezdődött s az áldozat nemsokára ki is szenvedett. Ekkor jutott eszébe a Lenin-fiúnak, hogy a kivégzés tanuk nélkül történt s hogy bizonyítékot szolgáltatasson eredményes eljárásáról, levágta a szerencsétlen embernek mind a két fülét és orrát s visszatérve, ezek beszolgáltatása mellett számolt be parancsnokának küldetéséről.

Országos Széchényi Könyvtár

Dobsa zászlós

Április 21-én, husvét másodnapján a budapesti Duna-korzón sétált egy Dobsa Miklós nevű zászlós az édesatyjával. Vörös örök jöttek s igazolásra szólították fel a zászlóst, akinek aznap délelőtt lopták el a pénztárcáját, irataival, igazolványaival együtt s így nem tudta magát kellően igazolni. Ezért a vörös örök előállították a vörös-örség főparancsnokságára. Itt egy Schön Gábor nevű politikai megbízott elé került, aki ismert volt kegyetlenségéről.

Schön Gábornak ellenszenves volt a bátor fellépésű fiatal ember, aki azt követelte, hogy rendes úton és módon igazoltassák és aztán bocsássák szabadon. Schön Gábor

ingerülten úgy rendelkezett, hogy vörös örök vigyék át Dobsa Miklóst a Batthyány-palotába, Csernyhez.

Egyidejűleg Schön Gábor telefonált is Csernynek, mondván:

— Itt küldök neked egy »Manuszt« (csirkefogó nyelven embert jelent), tegyétek »angolra«!

Cserny azt felelte rá:

— Stopp.

Az angolratevés azt jelentette, hogy az illetőt ki kell végezni.

Amint Dobsa Miklós megérkezett a palotába, Cserny nyomban levitette a pincébe, ahol a kínzások s a kivégzések történtek. A zászlós itt várta további sorsát. Cserny József azután két terroristának azt a parancsot adta, hogy a zászlóst kiozzák meg s azután végezzék ki. Hogy a parancsot miképpen hajtották végre, arról számot ad Dobsának a Dunába dobott s onnan véletlenül kifogott holttestéről felvett orvosi boncjegyzőkönyv, amely leírja, hogy a fiatal zászlós állkapocscsontja és mindkét karja el volt törve s elöl a mellkason négy lövésnek volt nyoma.

Két államtitkár

Április 23-án a terroristák megölték idősebb Hollán Sándor és ifjabb Hollán Sándor volt államtitkárokat. Ennek a gyilkosságnak a hire napokig izgalomban tartotta a főváros társadalmát. A gyilkosságot a budapesti államügyészség aktái a következőkben mondják el részletesen:

Április 23-án éjjel Cserny József egy listát adott át két terroristának azzal a parancscsal, hogy azokat az egyéneket, akik a listán szerepelnek, mint tuszokat szedjék össze és még az éj folyamán állítsák őket a forradalmi törvényszék elé. A listán szerepeltek: gróf Sztáray Sándor, gróf Szécsényi Emil, továbbá Madarassy Gábor, Karátson Lajos, id. Hollán Sándor, ifj. Hollán Sándor volt államtitkárok, Payer Vilmos lovassági tábornok, Szlavek Ferencz kuriai bíró és Balogh György kuriai tanácselnök.

A terroristák néhány vörös őr kíséretében nyomban útnak is indultak egy teherautón, az említettek összedesésére. Amikor Hollánék lakása elé értek, az egyik terrorista e szavakkal szállott le a teherautóról:

— Ez az a csirkefogó, aki egyszer kérvényemet elutasította.

Mivel Hollánéknál az ajtót nem nyitották ki azonnal, fegyverrel befeszítették az ajtót s a társaság a lakásba nyomulva, Hollánékat az ágyból kizavarta. A két államtitkárt hiányosan felöltözve az autóhoz kísérték s arra fellökdösték őket.

A listán szereplők közül még csak Szlavek Ferenczet és Karátson Lajost találták otthon. Ezeket is felparancsolták az autóra, amelynek útja a Lánchidon át vezetett. A többi »tuszt« nem találták meg s bosszúból elhatározták, hogy az elfogottakat nyomban megölik.

Először Szlavek Ferenczet akarták megölni, de ez a testileg gyenge ember, részint az izgalmak következtében, részint azért, mert a terroristák már a lakásán úgy arculverték, hogy összeesett, eszméletlenül feküdt az autó fenekén s ezért békén hagyták. A két Hollánt azonban a hidon leszállították az autóról s a hid korlátja mellé, arccal a Duna felé állították őket. A terroristák ezután mindakét Hollánt hátulról fejbeltették. A két áldozat nyomban összeesett. Erre a két terrorista a Dunába dobta őket.

Szlaveket és Karátsonat azután átadták a forradalmi törvényszéknek, Csernynek pedig azt jelentették a terroristák, hogy a két Hollánt »lestoppolták«.

Másnap reggel a közönség még ott találta a Lánchid gyalogjáróján és oszlopán, korlátján, a nagy vértócsát; a nyomozás is megindult, de amikor kiderült, hogy mi történt, az eljárást megszüntették.

Egy kereskedő

Egy Herczeg Géza nevű kereskedő egy röpcédulát fogalmazott, melyben kikelt a népbiztosok ellen. A röpcédulát írógépén ő maga sokszorosította és azután az

utcán szétosztotta. Lefogták és kivégezték. Erről a kivégzésről az alábbi hivatalos beszámoló szól:

Junius 23-án a budapesti forradalmi törvényszéken egy Schreier Lajos nevű kommunistát biztak meg a vádlói teendőkel. Délután 4 óra tájban ő eléje vezették Herczeg Gézát, aki beismerte, hogy a Bazilika-templomban ellenforradalmi röpiratot osztogatott. A kihallgatás után Schreier elküldte Herczeg Gézát orvosi vizsgálatra. A vizsgálatról Herczeg egy bizonyítvánnyal érkezett vissza, amely szerint Herczeg terhelt és nem volt beszámítható elmeállapota az általa szerkesztett és terjesztett röpirat megfontolására. Nemsokára ezután megkezdődött a törvényszéki tárgyalás, amely 20—25 percig tartott. Ezután a bíróság visszavonult ítélethozatalra, majd rövid 20 perc múlva kihirdette az eredményt: a forradalmi törvényszék Herczeg Gézát golyó általi halálra ítélte.

Herczeg Géza kegyelemért könyörgött, de ezt nem hallgatták meg, hanem elkísértették cellájába. Schreier ezalatt telefonált a vörös őrséghez, hogy küldjenek reggel 5 órára 4 katonát halálos ítélet végrehajtására és egy hullaszállító kocsit egy koporsóval. Ezután pedig Herczeg Géza védőjének kérésére egy kegyelmi kérvényt írt, amit este a védővel együtt elvitt a népbiztosokhoz. Körülbelül éjfélután 1 órakor egy szolga visszahozta a Szovjetházból az aktát, amelyből kitűnt, hogy Herczeg Géza kegyelmi kérvényét nem vették figyelembe.

Reggel 6 órakor elővezették Herczeg Gézát és közölték vele, hogy ki fogják végezni. Herczeg elkeseredetten könyörgött kegyelemért, majd már csak azt kérte, hogy legalább családját, feleségét és gyermekeit értesítsék, mert szeretné még egyszer látni őket. Ezt a kérését sem teljesítették. Herczeg többször összeesett.

A kivégzést végző katonák megfogták a kezét, lábát és így vitték magukkal a törvényszékkal szemben levő főreáliskola tornatermébe. Itt egy tornapokrócra térdeltették, de Herczeg többször felugrott, mire a katonák megfogták és egy tornalétrához állították. Herczeg innen

is elszaladt, még pedig egyenesen Schreier felé, hogy megcsókolja, valószínűleg azért, hogy kegyelmezzen meg neki. Schreier erre kiment a tornateremből. A katonák pedig visszavitték Herczeget s újból a pokrócra térdeltették. A négy katona közül az egyik tüzet vezényelt és mind a négyen Herczegre lőttek.

Miután a halál nem állt be rögtön, a katonák néhány perc múlva megismételték a lövéseket, mire Herczeg végre kiszenvedett.

Berend tanár

A budapesti ellenforradalom áldozatai között volt a magyar orvosi kar egyik büszkesége: Dr. Berend Miklós, aki egyike volt Magyarország legnevesebb orvosprofesszorainak. Berend gyermekorvos volt, aki egész életét apró beteg gyermekek gyógyításának szentelte.

Berend tanár mindig igen lelkes magyar volt. Junius 24-én délután 5 órakor, amikor kinézett a Dunára nyíló lakásának ablakán, úgy érezte az orvostanár, hogy érkezett a cselekvés napja. Abban az órában jelentek meg piros-fehér-zöld zászlóval a monitorok, amelyekről szócsöből kiáltották:

— Éljen a haza!

Berend lerohant a lakásáról. A kapuban találkozott egyik lakótársával, akinek boldogan ujságolta:

— Ujra megszületett Magyarország!

A tanár kiszaladt a Dunapartra, elővette zsebében rejtegetett kis nemzeti színű zászlóját s azt lobogtatni kezdte.

— Le Kun Bélával! — kiáltotta. — Éljen a haza!

A közeli Szovjetházból kijött épen három terrorista, akik hallották az ellenforradalmi kiáltásokat és Berend tanár után vetették magukat. Az egyik mindjárt bele is lőtt a kezébe. A tanár megsebesülten hátrált a fegyverek elől. Egy terrorista háromszor lőtt rá. Egyik golyó a halántékába, a másik a torkába furódott. A professzor nyomban meghalt. A holttestet a Dunába dobták.

A víz néhány nap múlva éppen lakásának háza előtt dobta ki Berend holttestét a partra. Beszállították a bonctani intézetbe, ahol agnoszkálták.

A csendőrség mártirjai

A csendőrség tisztikara és legénysége körében igen sok volt az ellenforradalmi érzelmű elem. Ennek következményeként a politikai nyomozók figyelme állandóan a csendőrtisztikar felé irányult és köztük ellenforradalmárokat kerestek. Egy beteges hajlamu urinő ismeret-ségre lépett Cserny Józseffel, a terrorcsapat parancsnokával és felajánlotta szolgálatát, hogy a csendőrtisztekkel való ismeretsége révén kémeket csempész be közéjük.

Cserny Józser egy nyomozót adott az urinő mellé s ez katonatiszti ruhába öltözve, mint az urinő rokona, alkalmilag összeismerkedett egy csendőrőrnaggyal s általa beférközött a tisztikar közé. A nyomozó nemsokára jelentette főnökének, hogy a csendőrtisztek között ellenforradalmi mozgalom készül, amelynek élén Fery Oszkár csendőraltábornagy, Borhy Sándor és Menkina János alezredek állanak. E jelentés alapján elrendelték a három csendőrtiszt letartóztatását.

Julius 10-én éjjel 4 terrorista, akik szokás szerint kézigránátokkal, revolverekkel és rohamkésekkel voltak felszerelve, autón először Fery altábornagy lakására mentek és az altábornagyot felköltve követelték, hogy azonnal kövesse őt, időt sem engedve neki, hogy feleségétől és hávom kis gyermekétől elbucsuzzon. Innen az alezredekért mentek s mind a három tisztet együtt beszállították a terroristák laktanyájába.

Itt éltek a csendőrtisztek a világtól elzárva s példátlan kínzásokon mentek keresztül. A portás minden éjjel hallotta a csendőrtiszteknek a pincéből jövő jajgatását és ordítását.

Cserny József július 21-én elrendelte a tiszték kivégzését. Kiválogatott hét terroristát és közölte velük,

hogy éjjel embereket végeznek ki, legyenek készenlétben. Éjfél után a terroristák felkeltették az alvó csendőrtiszteket, ékszereiket magukhoz vették, folytonos pofozás és ütlegetés között rájuk parancsoltak, hogy kövessék őket nyomban az épület pincéjébe. A társaság így hajtotta le a csendőrtiszteket a pincébe, ahol közölték velük, hogy ki fogják őket végezni.

A pince boltozatához közel vonul el a vízvezeték csöve, ezt szemelték ki arra a célra, hogy a köteleket odaerősítsék. Létrákat hoztak le és a tiszteket ezekre felléptetve a fal mellé állították. A vízvezeték csövére vetett kötelet a tisztek nyakába hurkolták s aztán arra kényszerítették őket, hogy rugják ki a létrát maguk alól. Azután a függő helyzetben lógó embereket lábaiknál fogva huzzák lefelé. A kivégzés után nemsokára elvagdalták a köteleket s ekkor észrevették, hogy a lezuhanó testek egyike — Menkina alezredese — még mozgott, mire a terroristák rohamkéseikkel szurkálták össze. Előbb a hátába szurkáltak s azután hátára fordítva mellébe döfték a késeket.

Hajnalban a holttesteket teherautóra rakták, mind-egyiknek nyakába egy-egy 20 kg.-os sulyzót kötöttek s a Dunába dobták. A terroristák ezután Cserny Józsefnél jelentkeztek, aki megdicsérte munkájukat és szalonnával és borral vendégelte meg őket.

AZ ÖSSZEOMLAS

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Az összeomlás

(Éhinség a fővárosban — Tüntetnek a proletárasszonyok — Offenziva a csehek ellen — Visszavonulás az entente parancsára — Háboru Romániával — A vörös hadsereg összeomlása — A katasztrófa — Menekülnek a népbiztosok — Szamuely öngyilkosságának hiteles leírása)

Julius hónapban már nyilvánvaló volt, hogy a bolsevizmus uralmának napjai leáldozóban vannak. Az egyre közeledő összeomlás oka kettős volt. Egyfelől az általános elégedetlenség volt az, amely a bolsevik uralmat megdöntötte. Másfelől a szovjetkormány oly katonai vállalkozásokba kezdett, amelyekben nem számolt a vele szemben álló erőhatalmakkal, amelyek a kommunisták hadseregét egyszerűen szétmorzszolták.

Az országban mindenütt ellenforradalmak voltak. A gazdaközönség egyre elkeseredettebben védte pozícióját a kommunistákkal szemben és hova-tovább semmi élelmet sem adott a fővárosnak. A több mint egy millió lelket számláló fővárosban erre felütötte a fejét az éhinség. Az élelmiszerek árai fantasztikus magasságba szöktek. A lánckereskedők, akiknek még volt élelmiszerük, nem fogadták el a szovjetkormány által kibocsájtott bankjegyeket, amelyek az Osztrák-magyar bank által kibocsájtott papírpénz rosszul sikerült kópiái voltak és amelyeket éppen ezért a szovjetkormány a legerőszakosabb rendelkezések dacára sem tudott az eladókkal elfogadtatni. A nagy hivatalnoki apparátus és a munkásság is azonban illetményeit természetesen ezekben a szovjet-bankjegyekben kapta meg. Bármily nagy fizetése is volt ilykép az embereknek, vásárolni mégsem tudtak, mert pénzüiknek nem volt vásárló értéke.

Julius hónapban már ugyszólván mindenki éhezett a fővárosban. Az emberek mindennapi kizárólagos tápláléka lett a savanyu káposzta és az a gerstli meg kása, amit máskor a baromfiakkal szoktak megetetni. De ez is mind kifogyóban volt és a vendéglőkben verekedve egymás kezéből kapták ki az emberek a főzeléket. A legtöbb vendéglő az élelemhiány miatt bezárt, a még nyitva levő vendéglők pedig jegyeket osztogattak. Az emberek ebédhez már délelőtt 11 órakor, a vacsorához pedig délután 5-6 óra között felsorakoztak a vendéglők előtt, hogy ilyen jegyeket kaphassanak. Azok, akiknek háztartásuk volt, kimentek a vidékre, a falvakba és fehérnemüket, ruhákat vittek magukkal, hogy ezekért esetleg néhány tojást és egyéb élelmiszert próbáljanak kieszközölni a parasztoktól. Leírhatatlan az a küzdelem, amelyet ezekben a napokban a főváros lakossága a szó szoros értelmében vett betevő falatért folytatott.

A munkásság kiábrándulása

Ebben a küzdelemben a polgári elemmel együtt osztozott a munkásság is, melynek semmivel sem volt jobb a helyzete az általános éhinség közepette. Voltaképen az éhség volt az, amely előbb-utóbb a munkásságot is a szovjetkormány ellenségévé tette. A munkások asszonyai, akik naponta hajnali 3 órától fogva ácsorogtak az élelmiszerbódék előtt végeláthatatlan sorokban, végső elkeseredettségükben felvonultak a Szovjetház elé és ott tüntettek.

— Kenyeret adjatok! Nem halunk meg éhen Szamuelyért! Mondjanak le, ha nem tudnak élelmet szerezni! — kiáltották.

Az ilyen tüntetések napirenden voltak, de természetesen semmiféle eredménnyel sem járhattak, mert a kormány nem volt képes a vidékről való élelmiszerfelhozatalokat megjavítani. A viszonyok folytonos rosszabodásának hatása alatt a munkásság nagyrésze immár

nyíltan is szembehelyezkedett a szovjetkormánnyal és a munkástanácsokban egyre erélyesebben követelte a kormány távozását és a hatalomnak a mérsékelt szocialisták kezébe való átadását. A fővárosi munkástanácsban ezekben a napokban rendkívül izgalmas tanácskozások folytak és sokszor igen kritikus helyzet állott elő, amelyben a szovjetkormány helyzete már-már teljesen tarthatatlannak látszott. Az utolsó pillanatokban azonban Kun Bélának legtöbbször sikerült szónoki képességeivel leszerelni az elégedetlenséget. Más esetekben Szamuely elhívatta a munkástanács ülésére terroristáit, a Lenin-fiúkat, akikkel körülzáratta azt a termet, amelyben az ülésezések folytak. A Lenin-fiúktól való általános félelem ilyenkor mindenkit elhallgattatott. Nyilvánvaló volt azonban, hogy a proletárdiktatura napjai meg vannak számlálva.

A döntő csapást a szovjetkormányra katonai balsikerei mérték. A szovjetkormány már április hónapjában harcba bocsátkozott a románokkal. Ez a harc azonban már az első napokban nagy kudarcokkal járt és a románok feltartóztatlanul nyomultak előre a Tisza felé. Május 2-án a románok már 100 km-nyire állottak a magyar fővárostól a Tisza mellett. Ekkor mindenki abban a feltevésben volt, hogy a bolsevik uralomnak órákon belül vége van. Azonban nem így történt. Kun Béla, aki rendkívül ügyes diplomata volt, május 2-án fegyverszünetet ajánlott fel a román hadsereg parancsnokainak, egyben pedig táviratokat küldött Párisba a békekonferencia elnökéhez, amelyekben védelmet kért a magyarországi proletáriátus számára. A fegyverszünet nem jött ugyan létre és az ennek érdekében megindult tárgyalások eredménytelenek is maradtak, azt azonban mégis elérte Kun Béla, hogy a románok megállították offenzívájukat és nem folytatták tovább katonai előnyomulásukat.

Ezt a kedvező fordulatot a szovjetkormány felhasználta arra, hogy katonai erejét ujonnan megszervezze és kifejlessze. A vörös hadsereg legnagyobb hibája az volt,

hogy nem volt fegyelem benne. A szovjetkormány a fegyelem helyreállítása érdekében visszaállította a régi katonai reglamát és megfosztotta a legénységet parancsnokválasztási jogától. A legénység élére a volt aktiv tiszteket állították, akiket a szovjetkormány azzal nyert meg magának, hogy a sovinszta érzelmekre appellálva az elfoglalt magyar területek felszabadításának harcát hirdette. Felsőmagyarországot a csehek csupán csekély erőkkel szállták meg, Erről informálva volt a szovjetkormány és éppen ezért úgy határozott, hogy offenzívát indít a csehek ellen.

A szovjetkormány előtt ezzel az offenzívával kettős cél lebegett. Egyfelől tehermentesíteni kellett az élelmiszerkészletekből kifogyó magyar fővárost az itt táborozó katonaságtól, mely, ha a vidéken harcban áll és a csehek által megszállott területen a cseheket visszaszorítva előrenyomul, a főváros megterhelése nélkül élelmezheti önmagát, sőt az elfoglalt területek élelmiszerkészleteiből rekvirálások útján a fővárosnak is jelentékeny mennyiségeket juttathat. Ezzel kapcsolatban arra is gondolt a szovjetkormány, hogy ha az offenziva sikerül, akkor a felsőmagyarországi erdővidéken hozzájuthat oly nyersanyagokhoz, amelyeknek felhasználásával megindíthatná a budapesti gyárak üzemét is. Másik nem kevésbé fontos célja ennek az offenzívának a szovjetkormány szempontjából az volt, hogy siker esetén nemcsak a Lenini ideált szolgálja, nemcsak a proletáriátus világforradalmának ügyét viszi előbbre Nyugat felé, nemcsak az entente-ra gyakorolhat ilykép erősebb nyomást, hanem itthon is leszerelheti az elégedetlenkedőket, elhallgattathatja a sovinsztákat, mert Magyarország területét szabadítaná fel. A tervezett offenzívának ezzel az utóbbi beállításával érte el a szovjetkormány azt, hogy a volt aktiv tisztek tekintélyes része a vörös hadsereg élére állt és harcba vezette a katonákat a csehek ellen Felsőmagyarország felszabadítására.

A vörös hadsereg szétzüllése

Az offenzíva június első napjaiban indult meg és valóban nagy sikerekkel járt. Június 6-án a vörös hadsereg már elfoglalta Kassát, Felsőmagyarország legnagyobb városát és továbbnyomult a Kárpátok felé. Az offenzívát az entente beavatkozása állította meg. Az entente ugyanis a vörös hadsereg előnyomulásának hatása alatt úgy rendelkezett, hogy az általa elfoglalt területek kiüritendők és a szovjetkormány hadseregének vissza kell húzódnia arra a demarkacionális vonalra, amelyet az entente megállapított. Kun Béla nem akart szembehelyezkedni az entente akaratával és a szovjetkormány el is rendelte az elfoglalt területek kiüritését. Ez a tény azonban nagy demoralizációt váltott ki a hadsereg kötelékeiben. Az aktív tisztek, akik nemzeti ideálokért álltak az offenzíva kezdetén a hadsereg élére, most felborulva látták minden tervüket és meghiusulva minden reményüket és éppen ezért egyre sűrűbben hagyták el a hadsereget és kimenekültek az országból. A visszavonuló hadsereg legénysége körében pedig egyre fokozódott a fejetlenség, mely hova-tovább teljes anarchiává fajult el.

Ebben a válságos helyzetben Kun Béla egy pillanatra sem tarthatta volna tovább magát, ha a harcot teljesen beszünteti. Nyilvánvaló volt, hogy ebben az esetben a katonaság hazaöngönlik az inséges fővárosba, kitör az anarchia és a hatalmat Szamuely és a terroristák ragadják magukhoz. Nyilvánvaló volt az is, hogy a szovjetkormány a hatalmat csakis akkor tudja tovább tartani, ha újabb harcot provokál és a harctéri események, esetleg győzelmek híreivel narkotizálja az egyre jobban zugolódo munkásságot. Ezért elhatározta a szovjetkormány, hogy megtámadja a románokat.

Felsőmagyarország felszabadítása helyett most a tiszántúli vidék felszabadításának jelszavát adta ki és megkezdte az offenzívát a Tiszánál álló román hadsereg ellen. Ez a harc azonban csak megindításának pillanatában,

a rajtaütés első napján tudott valamelyes sikert felmutatni, amely abban jelentkezett, hogy a vörös hadsereg egyes osztagai átkeltek a Tiszán. Másnap azonban már megmozdult az egész román hadsereg és minden erejével felvette a harcot. Azokat a vörös katonai osztagokat, amelyek előző nap átkeltek a Tiszán, visszaüzte és nyomukban teljes felkészültséggel átkelt a Tiszán. Ez július 20-án történt. Az egyébként is demoralizált és lényegesen meggyengült vörös hadsereg nem volt képes sehol sem helyt állani többé a románokkal szemben, akik napról-napra jobban üzték maguk előtt a vörös hadsereg felbomló kötelékeit és immár feltartóztatlanul nyomultak a főváros felé.

Július 25-én a főváros közvetlen környékén lévő községeket már teljesen előzönlötték a fejvesztetten visszavonuló fáradt és kimerült vörös katonák. A vörös hadsereg egyes kötelékei küldöttségeket menesztettek a népbiztosokhoz, amelyek mind a katonáknak azt az üzenetét hozták, hogy egy percig sem harcolnak tovább. A népbiztosok, akik ezekben a napokban kint tartózkodtak a front mögött, könyörögve kérelték a katonákat, hogy mentse meg a proletárdiktaturát.

— Végső veszélyben vagyunk — mondták, — ma még a ti kezetekben van a fegyver, amelyet holnap a burzsoázia ragad meg!

A katonák azonban közönyösen hallgatták a népbiztosokat és minden kérésre csak egy válaszuk volt:

— Békét akarunk, békét akarunk!

Az utolsó felvonás

A helyzet ilyen körülmények között teljesen tartatlanná vált. A fővárosban nőttön nőtt az izgalom. Mindenki csak attól tartott, hogy a románok bevonulása előtt egy napra, vagy esetleg csak órákra Szamuely és a Lenin-fiúk ragadják magukhoz a hatalmat és a frontról visszaözönlő demoralizált katonákkal egyetemben az utolsó pillanatban tömegmészárlást rendeznek a fővárosi

polgárság soraiban. Tisztában volt ezzel a veszedelemmel a fővárosi munkásságnak az a túlnyomó nagy része is, mely immár teljesen kiábrándult a szovjetkormányból és alig várta, hogy visszatérhessen a régi szociáldemokrata párt keretei közé. A fővárosi munkástanács éjjel-nappal tanácskozott arról, hogy miképen lehet a fővárost az anarchiától megmenteni. Csak egy erőhatalom volt még, amelyre támaszkodni lehetett és ez a fővárosi gyáraknak itthon levő felfegyverzett munkássága volt. Ezek a munkászászlóaljak kimentek Budapest elé és ott feltartóztatták a harctérről özönlő katonákat és leszerelték őket. Más osztagok a terroristákat kutatták fel, hogy ártalmatlanná tegyék őket.

Augusztus 1-én a románok már alig 30 km-nyire állottak a fővárostól. A bolsevizmus utolsó órái érkeztek el akkor. A fővárosi munkástanács ülésén megjelent Kun Béla és zokogva bejelentette a szovjetkormány lemondását.

Még aznap este megalakult a mérsékelt szociálistákból álló új kormány, mely a magántulajdon elvének visszaállítása mellett átvette a hatalmat, majd röviddel ezután fogadták a város határába megérkezett román csapatokat. A bolsevizmus napjai ezzel véget értek.

A népbiztosok nagyrésze Kun Bélával az élükön még a lemondás napján Németausztriába ment. Tőlük különváltan, de ugyancsak Ausztria felé menekült a magyarországi bolsevizmus legvéresebb alakja, Szamuely Tibor is, akit azonban a határon letartóztattak. Szamuely már letartóztatásban volt, amikor egy óvatlan pillanatban revolverével szívenlőtte magát és meghalt.

Szamuely halálhírének sokhelyütt kétkedéssel fogadták és sokan még ma sem akarják elhinni, hogy Szamuely nem létezik többé. Meneküléséről a nép körében, mely átkozza őt, valóságos legendák keletkeztek. Éppen ezért az alábbiakban közreadom Szamuely szökéséről és haláláról azokat a hiteles adatokat, amelyeket a budapesti államügyészségtől kaptam.

Szamuelyly menekülése és öngyilkossága

A proletárdiktatura bukása után, augusztus 1-én Szamuely Tibor két terrorista kíséretében automobilon elmenekült a sopronmegyei osztrák határon fekvő Savanyukút nevű községbe, ahová a késő éjszakai órákban érkezett meg. Ott nyomban felkereste a vörös határőrség parancsnokát, akivel elvezettette magát Barna Ignác budapesti kereskedőhöz, aki Savanyukúton nyaralt és a tanácskormány megbízásából azzal foglalkozott, hogy kommunistákat csempészett át az osztrák határon. Szamuelyly felszólította Barnát, hogy vezesse át Németausztriába. Barna erre elhívta Zollner Ignácot, a savanyukúti munkástanács elnökét és Stockschneider Ferenczet, a wiener-neustadti munkástanács ott időző elnökét, aki hajlandónak nyilatkozott arra, hogy 1000 korona jutalom ellenében átvezeti Szamuelylyt a határon. Miután ebben megállapodtak, valamennyien útnak indultak. Barna és Zollner azután a határon visszafordultak és hazajöttek Savanyukútra.

Barna nyomban meglátogatta Sümegi Zoltánt, a savanyukúti fürdőbiztost és elmondotta, hogy Szamuelyly átment a határon. Itt tudta meg Barna, hogy a tanácskormány megbukott. Erre azonnal felszólította telefonon a soproni határrendőrség kapitányát és közölte vele Szamuelyly szökését. A határrendőrkapitány ezt a hirt telefonon rögtön tovább adta a wiener-neustadti határrendőrség parancsnokságának.

Szamuelyly elfogatásáról és öngyilkosságáról azután a wiener-neustadti határrendőrség parancsnoka német nyelven a következő táviratot küldte a budapesti rendőrfőkapitányságnak:

»Stockschneider Szamuelylyt a csempészek által látogatott »Waldheim zur Lichtenwörther« nevű vendéglőn keresztül vezette át a határon. Mindketten a Lichtenwörth közelében lévő és Pörtschingbe vezető hidon lépték át a Lajtát és röviddel ezután $1\frac{1}{2}$ órakor reggel Slatek

József és Schwartz Venczel próbacsendőrök elfogták és a lichtenwörthi határőrség őrszobájába vitték őket. Mialatt Zachra, a határőrség vezetője Stockschnidert kihallgatta, Szamuely elfordult, elővette zsebkendőjét, szinleg megtörölte a homlokát, majd a zsebkendőt a melle fölé csusztatta, mintha zsebébe akarná visszahelyezni. Ebben a pillanatban elsütötte a zsebkendőjében elrejtve tartott és bal mellének irányított Pieper-pisztolyt és összerogyva hátrazuhant úgy, hogy tarkóján könnyebb zuzódás érte.«

A golyó átjárta Szamuely szívét. A haldokló Szamuelyt a Lichtenwörth és Wiener-Neustadt közt levő hadikórházba vitték, ahol rövidesen meghalt. Holttestét lefénnyképezték, azután pedig elszállították Savanyukútra és az ottani temetőben eltemették. A savanyukúti és környékbeli lakosság azonban annyira tiltakozott Szamuely eltemetése ellen, hogy a határrendőrség éjszaka felnyitatta a sirt és Szamuely koporsóját Savanyukút és Rétfalu között, a vasúti sínek közelében földeltette el.

* * *

Szamuely öngyilkossága volt a magyarországi bolsevizmus utolsó véres akkordja. Az izgalmas események sora azonban, amelyet a sokat szenvedett magyar népnek át kellett élnie, ezzel még nem záródott le. A vörös terror nyomása alól felszabadult és öntudatra ébredt magyar nép nem türte meg maga felett az új kormányt, amelynek tagjai között a bolseviki kormányból átvett több kommunista népbiztos is helyet foglalt. A magyar nép széles rétegei kiábrándulva mindazokból a forradalmi ígéből, amelyek megváltást ígértek, de csak züllést, pusztulást és nyomort hoztak, végezetül pedig a véresen borzalmas bolsevizmust zuditották a szerencsétlen országra, visszatértek a nemzeti ideálokhoz és a magyar lobogóhoz, amelyet a vörös terror kicsavart a kezükből. Ennek a nemzeti közvéleménynek a szószólói az új kormányt alig egy-két napi kormányzása után távozásra szólították fel,

aminek a kormány tagjai eleget is tettek. Helyükre Friedrich István vezetése alatt új kormány került, amely erős kézzel látott hozzá a bolsevizmus végleges elfojtásához.

Ma már a bolsevizmusnak nyoma sincs Magyarországon. A magyarországi bolsevizmus immár a történelemé; a vörös rémuralom 133 napja a magyar nép leggyászosabb emléke lett. A magyar nép most pedig a szörnyű pusztulásból kivezető utat keresi a békén keresztül.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Druck der Offizin der Waldheim-Eberle A. G.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

